

L I E T U V I U

DIENOS

DR. ALGIS KABAILA, GEN. GARBĖS KONSULAS AUSTRALIJAI, SU ŠEIMA

LITHUANIAN DAYS

OCTOBER

1991

1991 M. SPALIO MĖN.

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

1991, SPALIS Nr. 8 (418)
OCTOBER, 1991 No. 8 (418)

Eina XLII metai
Volume XLII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGOTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Valerija Baltušienė
Redakcinė kolegija

Arūnas Barkus, M.S.
Margis Matulionis, J.D.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$25.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.50
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 25.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 40.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 55.00

DR. ALGIS KABAILA

the newly appointed Honorary Consul General of Lithuania in Australia with jurisdiction throughout Australia, was born in 1925 in Kaunas, Lithuania. He graduated Magnum Cum Laude from the Highschool in Siauliai in 1943. As the Soviet army was moving in for the second occupation of Lithuania, A. Kabaila escaped to Germany. After the war ended he enrolled at the University of Stuttgart and studied engineering. In 1950 he and his wife Vida Mikailaite emigrated to Australia.

His first days in Australia were extremely difficult: he worked as a lumberjack and at other menial jobs. But he overcame all difficulties, found better jobs, and continued his studies in engineering. After receiving his doctorate he taught at the University of New South Wales in Sydney for 25 years. After retiring at the age of 60, he taught at the University of Technology in Sydney. He wrote the textbook "Modern Building Theory" and published over 70 articles regarding technology. He has organized several International conferences on Finite Elements and edited some of the synopses of the conferences. He also headed the department for students working on their doctorate.

A. Kabaila spent the year of 1969 in Liege, Belgium as a visiting professor at the Aerospace Science Institute, a branch of the University of Liege. In 1976 he was invited by the Japan Society for the Promotion of Science to teach at Tokyo and Fukuoka Universities. At the end of 1980, Dr. Kabaila taught at the University of Texas in Austin.

Dr. Algis Kabaila, as busy as he has been with studies and teaching at universities, has been very active in the Lithuanian community. In 1957-1958 he was the president of the Lithuanian Club Council, in Melbourne; 1965-1966 a member of the Australian Lithuanian Community Council; 1970-1971 president of the Australian Baltic Council; 1971-1972 president of the Australian Lithuanian Center Council; 1978-1979 president of the Lithuanian Press Association.

After Lithuanian "Sajudis" was born, he decided that not enough information about the Lithuanian movement for freedom was reaching the international press. So, on Feb. 16, 1990 he resigned from all Lithuanian organizations and immersed himself in one goal — to reach all the media branches in Australia and to supply information about the events in Lithuania, particularly about the newly formed movement for freedom "Sajudis". In his articles in the Lithuanian newspaper "Musu Pastoge" he informed Lithuanians of situations in Lithuania and made clear that he wholeheartedly supported Sajudis. In April of 1990 he was asked by Lithuanian President Vytautas Landsbergis to represent Lithuania in Australia. On August 27, 1991 Australia recognized the Independence of Lithuania.

On October 30, 1991 the government of Australia officially recognized Dr. Algis Kabaila as Honorary Consul of Lithuania. To fulfill his duties and to be in close contact with the government offices of Australia, he sold his house in Sydney and moved to Canberra, the

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Už kiek ir kam.....	3
Iš kultūrinio gyvenimo išeivijoje.....	4
<i>Juozas Kojelis</i>	
Dr. Algis Kabaila, Lietuvos Generalinis Garbės Konsulas Australijai.....	5
Šv. Pranciškaus Asyziečio medalis s. Nijolei Sadūnaitei.....	7
<i>J. Br.</i>	
Vinco Kazoko poezija.....	8
<i>Juozas Povilonis</i>	
Vergų turguje.....	9
<i>L. Stukienė, J. Veblaitis</i>	
Vyriausybės nariai Lietuvos ambasadoje.....	11
"Meškiukas Rudnosiukas" penkių dailininkų vaizduotėje ir piešiniuose...12	
<i>Juozas Kojelis</i>	
Olita Dautartaitė.....	14
Vaizdai iš mūsų gyvenimo.....	16

ENGLISH SECTION

Dr. Algis Kabaila.....	2
<i>Albert Cizauskas</i>	
Life with Vytautas the Great.....	18
A Program to boost U.S. Exports While Sharing Free-Market Skills with Baltics.....	21
Washington and Windermere extend Windermere Cup Invitations.....	21
<i>L. Stukas</i>	
Legal and Economic Aid for Lithuania..21	

FRONT COVER

1966 m. po doktorato įteikimo University of New South Wales su žmona Vida, dukra Milda ir sūnumis Pauliumi ir Rimu. Nuotrauka buvo išspausdinta dienraštyje "The Sydney Morning Herald".

A. Kabaila, with his wife Vida, daughter Milda and sons Paul and Rimas, after receiving his doctorate from the University of New South Wales, 1966.

BACK COVER

Knygnešys

A smuggler of Lithuanian books, in 19 century

Capital City of Australia. At this time he is completely immersed in his work; he is in constant touch with Lithuania through fax and telephone and listens to short wave radio translations from all over the world to be on top of all the news. Dr. Kabaila has an admirable personality trait — whatever he does, he immerses himself body and soul into it. He excels in everything he does, be it playing chess, teaching at University, or politics.

Dr. Algis Kabaila and his wife Vida, a noted artist, have three children (all married, raising children): Dr. Paulius; Rimas, an architect; and daughter Milda, who several years ago published a book of verses (in English) "License to Poetry".

Clevelando Čiurlionio ansamblis vadovaujamas muz. Alfonso Mikulskio. Čiurlionis Ensemble (Cleveland), under the direction of Alfonsas Mikulskis.

UŽ KIEK IR KAM

Ar tai klausimas ar teigimas? Ir viena ir kita. “Atgimimo” antrame numeryje (1988 m. spalio 10 d.) atspausťas poetės Onės Balukonytės reikšmingas 5-kių posmų eilėrašćis “Už kiek?”.

Lietuvos poetai, kurie taip mėgo aktualias temas, visuomeninius, (net politinius) motyvus — taiką (komunistine prasme), žmoniškumą, (pagal Lenina), rasių lygybę, kovą prieš imperialistus, kontrrevoliuciją, laisvę (sovietinę) ir Tėvynę (didžiąja T ir ją pačią Didžiąją), gorbačiovinės perestroikos nustebinti ir Lietuvos atgimimo išgąsdinti, kažkaip susigūžę, pritilo ir neramūs dairėsi, į kurią pusę neramūs vėjai ims pūsti... Su kuo pasukti? “Ar su tais, kurie...” — deklamavo susirinkimuose aktorius Laimonas Noreika:

“Ar tu su tais, kur žemėj ėjo
Kaip kryžių naštą svetimųjų nešdami...”

“Ar tu su tais, kur tėviškę išdavę,
Ir motiną ir seserį išduos?”

“Ar tu su tais, kurie sąžinę pardavę ir Lietuvą parduos?” — klausė aktorius. Atsakymas turėjo būti aiškus ir nedviprasmiškas. “Už kiek?” konkrečiai klausė poetė Balukonytė visus, einančius prieš sukilusią, tautiškai ir valstybiškai atgimstančią Lietuvą, kurie tylėjo, teršę orą ir nuodijo ne tik žmonių kūnus, bet ir dvasią.

Ji nepasakė pavardžių; jų daug tada buvo, bet kažin, kiek mažiau jų šiandieną. Lietuvių tauta jų pavardes žino, nežiūrint, kad daug dokumentų iš KGB archyvų išnešta, o jie patys pasitraukė į šalį, ar pakeitę partijos pavadinimą, ar net partijos labui iš partijos išstojo, tačiau savo užkulisine veikla liko ištikimi tai “motinai”, kuri juos “pagimdė”, išugdė, penėjo, globojo, — kurie buvo jos klusnūs tarnai ar patys partijos planų vykdytojai.

Stambūs honorarai, geri butai, vilos, vasarnamiai, privilegijos, spec-ligoninės, spec-statusai — viskas buvo jiems, einantiems su partija, dainuojantiems partijos balsu.

“Sąjūdį pradėjom mes, komunistai”, — gyrėsi nusivylę, pirmųjų vietų jame nepajėgę užimti, iš pozicijų savo pačių narsumo išstumti. Kaip suprato “sąjūdį” veiklieji “kovotojai” už jį, matyti iš pirmojo sekretoriaus Macaičio paskaitos susitikime (1988 rugs. 8 d.) su rajonų ir miestų pirmaisiais komjaunimo sekretoriais:

“Komjaunimo komitetai turi palaikyti sąjūdį tik tuo atveju, kai jo veikla neprieštaruja komunistų partijos linijai”. (“Sąjūdžio žinios”, 88.09.09. Nr. 36).

Kokie “gražūs pirmieji sąjūdžio žingsniai” buvo matyti ir iš tų nostalgikų atsiminimų, kurie vis dar kai kam atsirūgsta, net šiais metais prieš sąjūdžio narių suvažiavimą išleistame kalbų ir prakalbų rinkinyje, kur Juozas su Jonu,

Petras su Antanu kartu šneka beveik tą patį, bet anaipťol ne tos pačios Lietuvos labui.

Tai debesys Lietuvos padangėje. Bet netrūko atmosferos drumstėjų ir išeivijos lietuviškame gyvenime.

Prasidėjus ne tik “veidu į Lietuvą”, bet ir “dosniomis rankomis” neva veiklai, asmenys, ištikinę, kad pakanka jų arogantiško “idėjų generavimo” (pagal “Tarptautinių žodžių žodyną”: generuoti — lotyniškai generare “gimdyti, kurti”, gaminti, žadinti — daugiau sia elektros virpesius), negalėdami pakęsti (toleruoti) priminimo, kad nepakanka “idėjų virpesio”, bet reikia ir konkrečių darbų, tūlas santarietis-šviesietis, oponuodamas “Į ateitį” vedomojo mintims, net ir savo rašinių užvardino dviguba antrašte, kurių viena charakterizuoja visą raštą: “Puikybė be tolerancijos”. Autorius, reikia jam atiduoti kreditą, prisipažindamas, kad “santariečiai-šviesiečiai” ne vien “idėjas generavę”, bet ir ši tą veikę tais “senais, blogais, stagnacijos laikais, kai į kiekvieną vykstantį į Lietuvą, išeivijoje buvo kreivai žiūrima”, teigiant, kad vežtų idėjų Maskvos muitininkai neatėmę, kad šalia idėjų buvę ir šio to konkretaus (“Atgimimas”, 1989, nr. 25). Tik, esą, gaila, kad “kai viskas palaisvėjo, iniciatyvą paima kiti žmonės”. Kokie kiti? Na gi “tie, kurie Lietuvą ignoravo”.

(tesins 22 psl. ž. Už kiek....)

IŠ KULTŪRINIO GYVENIMO IŠEIVIJOJE

Netektys

Šiais metais išeivijos lietuvių rašytojų šeima neteko dar dviejų savo narių.

Rugp. 27 d. mirė Brazilijoje, Rio de Janeiro tolimam užmiestyje gyvenęs poetas **Petras Babickas**.

Baigęs Panevėžio gimnaziją 1923 m. literatūrą studijavo Lietuvos universitete Kaune ir tuo pačiu metu labai aktyviai reiškėsi kultūriniam gyvenime ir spaudoje, kaip fotografas, žurnalistas, šaulių kultūros veikėjas-instruktorius, bet labiausiai buvo žinomas (girdimas) kaip Kauno radijofono diktoriaus (1926-1929).

Spaudoje pasirodė 1921 m. Pirmą poezijos rinkinį „Geltona ir juoda“ išleido 1930 m. Po to pasirodė dar tuzinas jo poezijos, beletristikos, kelionių knygų.

Už apysaką jaunimui „Murziukas“ laimėjo L. R. K. premiją. Iš kelionių knygų garsiausia buvo „Elada“ (1939). Paskutinė knyga „Brazilija“ pasirodė 1951 m., autoriui gyvenant jau išeivijoje. Brazilijoje autorius kažkodėl sunkiai pritapo prie bendruomenės veiklos, gyveno atsiskyręs vienišas, daugel metų negalavo.

Tėvynės ilgėjosi, jai dainas dainavo, bet grįžti dėl nesveikatos nebepajėgė. Tėvynėje bus likusi jo trankiai skambanti karių mėgiama daina „Pajūriais, pamariais“.

* * * * *

Į tėvynę po 50 metų ją aplankyti nuvykęs, lapkričio 12 d. mirė gausių pasaulio literatūros veikalų vertėjas į lietuvių kalbą **Povilas Gaučys** (gimęs 1901.XI.18 d., taigi be kelių dienų nesulaukęs pilnų 90 metų).

Į Lietuvą Gaučys vyko nestiprios sveikatos, bet jau atsigavęs po sunkios auto katastrofos 1977 m. (kurioje žuvo jo žmona), ir darbingas, šiais metais išleides prancūzų poezijos antologiją „Nauji vėjai“.

Dirbdamas užsienio reikalų ministerijoje, daugelio kraštų Lietuvos atstovybėse ėjo įvairias sekretoriaus, vicekonsulo, konsulo pareigas, išmoko daugelį kalbų, vertė iš ispanų, brazilų, italų, prancūzų, anglų kalbų dramos, beletristikos ir poezijos veikalus. Jo vertimų knygos sudaro ilgą bibliotekos lentyną, pradedant pasaulio literatūros veikalais mokykloms nuo senųjų klasikų iki šių dienų modernių autorių (Cicerono, Aristofano, Aishilo, Goethes, Servanteso ir kt.) ir baigiant poezijos ir prozos antologijomis: ispanų naujosios poezijos antologija „Atogrąžų saulė“, 1981, brazilų — „Lianų liepsnos“ 1983, ispanų poezijos antologija „Atgimusi daina“ 1986, „Italijos balsai“, 1989.

Šios knygos parengtos ir išleistos daugumoje vertėjo lėšomis, jam gyvenant Amerikoje ir pragyvenimui dirbant fizinį darbą.

Pernai iškilmingai atšventės 50 metų sukaktį Clevelando „Čiurlionio“ ansamblis, š. m. spalio 27 d. visuotinam narių susirinkime nutarė užbaigti veiklą. Faktas liūdnas, bet... visa, kas gimsta, ir miršta, visa, kas turi pradžią, turi ir pabaigą. Ansamblis jaučiasi per 50 savo veiklos metų yra savo tautinę pareigą išeivijoje atlikęs.

Isteigtas Lietuvoje „Čiurlionio“ dainų ir muzikos ansamblis pasitraukęs kartu su daugeliu tautiečių į Vakarus, kaip J. Stempužis baigiamajam susirinkime pasakė, „iš darbų supylė Rambyno kalną. Ir tas darbas buvo atliktas per 3 generacijas“.

Savo dainom ir kanklių muzika ansamblis ne tik kėlė plačiam pasauly išsisklaidžiusių lietuvių, išblokštų iš tėvynės, sielas, bet ir nešė lietuvių dainos meną svetimiesiems, kurių vardu gražiai bus pasakęs vienas iš „Le Figaro“ redaktorių: „Mes girdėjom dainuojančią Lietuvos sielą“.

Ansamblui daugiau kaip 40 metų vadovavo steigėjas muzikas komp. Alfonsas Mikulskis; po jo mirties, 1983 m., darbą perėmė Rytas Babickas; gi jam mirus, kurį laiką vadovu buvo Br. Kazėnas. Šiam, dėl profesinių darbo išipareigojimų, pasitraukus, trumpam ansamblio vadovavimą perėmė iš Lietuvos atvykęs Gediminas Purslys.

Jam vadovaujant „Čiurlionis“ atšventė 50 metų sukaktį ir 1990 m. atliko kelionę į Lietuvą.

Daug triuso, energijos ir meilės į ansamblio organizacinę veiklą įdėjo ilgametis valdybos pirmininkas Vladas Plečkaitis.

Šalia Mikulskio ir vėliau, kaip antra ansamblio siela buvo jo žmona Ona, kanklių vadovė.

Trumpai apie ansamblį visko neišpasakosi. Plačiau ir tiksliau galima rasti rašytojo Vacio Kavaliausko monografijoje „Gimtosios žemės giesmė“ kurios II dalis ką tik išspausdinta ir gaunama knygų rinkoj.

Laimėjimai

Iš 1990-taisiais metais išeivijoje išleistu parinktų 12 grožinės literatūros veikalų **Lietuvių Rašytojų Draugijos premija** paskirta dviems autoriams: **Birutei Pūkelevičiūtei** už knygą „Atradimo ruduo“ (apie ją rašyta „L. D.“ 1991 m. kovo m.) ir **Tomui Venclovai** už eilėraščių rinkinį „Tankėjanti šviesa“.

Jury komisiją sudarė poetas K. Bradūnas,

Vinjetė P. Jurkaus

beletristas Č. Grincevičius ir „Draugo“ kultūros priedo red. Aušra Liulevičienė.

Premijos 2,000 dol. mecenatas yra Lietuvių Fondas.

Paskirtos **prel. Juozo Prunskio** 1991 metų religinio konkurso premijos. Jury komisija — dr. V. Cukuras, A. Lingertaitienė, E. Sužiedėlis, sesuo Ignė Marijošiūtė ir dr. M. Girniuvienė — buvo gavusi 20 darbų, daug jų iš Lietuvos; visi darbai pasirašyti slapyvardžiais.

1. 2,000 dol. premija paskirta **Vytautui Skuodžiui** už veikalą „Totalinio sovietinio ateizmo agresija Lietuvoje“. Veikalas apibūdina kovą prieš tikėjimą 1940 — 76 metų laikotarpyje.

2. 3,000 dol. premija paskirta grupei „G“ evangelizacijos veiklai paremti. Grupė „G“ yra „Gyvieji akmenys“ — vadovauja Dalė Šmėrauskaitė; grupė pasiryžusi konkrečiais darbais padėti dvasiniam atgimimui Lietuvoje.

3 Vertu dėmesio pripažintas **Romualdo Emcės** darbas „Šeima ir vaikų auklėjimas“.

29-tą „Dirvos“ savaitraščio skelbtą metinį novelės konkursą šiais metais laimėjo **Antanas Dundzila** už novelę „Šių laikų istorija“.

Konkursui buvo atsiųsta 13 rankraščių. Jury komisija (Nijolė Jankutė-Užubalienė, Česlovas Grinkevičius ir Vyt. Kasniūnas), be premijuoto kūrinio, dar keturius rekomendavo spausdinti „Dirvos“ atkarpoje.

Apie laimėjusį autorių „Dirva“ taip rašo: „Antanas Dundzila gimė 1932 Kaune. Amerikoje įsigijo mechaninės inžinerijos bakalauro ir magistro laipsnius, o, pradėjus plisti kompiuterių naudojimui, nuo 1961 darbuojasi informatikos srityje.“

Gavęs JAV valdžios Fulbright'o vardo stipendiją, 1981 m. rudenį kartu su sūnumis praleido Lietuvoje, skaitydamas paskaitas iš savo profesijos srities. Nuo 1955 bendradarbiauja išeivijos lietuvių spaudoje ir kurį laiką redagavo anglų kalba leidžiamą LITUANUS. Taip pat dalyvavo Lietuvių Skautų Sąjungos, lituanistinio švietimo ir kt. mūsų visuomenės veikloje.

1989 laimėjo DIRVOS novelės konkursą, kurio premiją paskyrė atsikuriantiems Lietuvos skautams. 1990 laimėjo lietuvių rašytojų draugijos novelės konkursą, premijos pinigus paskyrė Lietuvos pasiuntinybei Washingtonė. Šių metų premijos sumą paskyrė nuo bolševikų nukentėjusiems šelpiti Lietuvoje.

DR. ALGIS KABAILA

LIETUVOS GENERALINIS GARBĖS KONSULAS

AUSTRALIJAI

—Daktare, Vilniaus radijas pranešė, kad esate skiriamas Lietuvos garbės konsulu Australijoje. „Lietuvių Dienos“ sveikina Jus ir norėtų žinoti, kokius darbus ryšium su šiomis pareigomis Jums teks dirbti?

— Ačiū už sveikinimus. Tiesą sakant, tas paskelbimas buvo per anksti padarytas. Konsulatai kuriami, ir konsulai jiems skiriami, dviejoms šalims susitarus. Gi, su Australija konkrečiai dar nesutarta — diplomatinis protokolas reikalauja, kad apie tai nebūtų garsinama, kol detalės nesutartos. Žinoma, protokolas dažnai nepiktibiniai sulaužomas, tad iš to nėra ko labai didelės istorijos daryti, bet man, visgi, nevalia apie tai daugiau pasakyti, negu, kad buvo paskelbta.

Jei bus įkurtas Lietuvos Respublikos Konsulatas ir jei aš jam vadovausiu, tai, manau, kad mano darbas iš esmės nepasikeis. Jau antri metai, kai esu Lietuvos Respublikos atstovas Australijoje. Juo buvau Lietuvos vyriausybės paskirtas 16-tą balandžio 1990 metais. Gi prieš nepriklausomybės paskelbimą kuri laiką atstovavau Sąjūdžiui. Jei tas pramatomas pasikeitimas įvyks, iš nepripažintos atstovybės pasidarysime pripažintu konsulatu. Gi pagrindinis užsimotas darbas — garsinti Lietuvos bylą Australijos politiniuose ir visuomeniniuose sluoksniuose, paliks ir toliau, tik to darbo turinys pasikeis su pasikeitimais Lietuvoje. (Interviu buvo darytas spalio mėn. pradžioje. Spalio 30 d, 1991 prof. A. Kabaila, gavo oficialų dokumentą, pripažįstantį jį Lietuvos

Dr. A. Kabaila su LR AT pirmininku V. Landsbergiu, prie jo kabineto AT rūmuose, Vilniuje 1991m. rugsėjo 24 dieną.

Dr. A. Kabaila with Lithuanian President V. Landsbergis at his office in the Parliament building, Vilnius, Sept. 24, 1991.

Respublikos Garbės konsulu Australijoje. Dokumento kopiją, idomumo dėliai, įdedame į 6 psl. Red.).

— Kokia priežastis, kad apie Australijos lietuvius Amerikoje daugiau sužinome iš Vilniaus radijo, negu iš spaudos. Ar Australijos lietuviai žurnalistai nerangūs, ar Amerikos lietuvių laikraščių redakcijos neparodo iniciatyvos turėti pas jus savo korespondentus?

— Nesinori kaltinti toli esančiųjų. Manau, kad abi Jūsų suminėtos priežastys dalinai galioja.

— Esate New South Wales universiteto Sydney mieste profesorius. Gal kiek daugiau apie savo akademinę karjerą?

— New South Wales Universitete dėsciau beveik dvidešimt penkeris metus. Iš nuolatinio darbo pasitraukiau jau beveik prieš šešeris metus, man suėjus 60-čiai metų.

Tiesa, ir išėjęs į pensiją dėsciau kitame universitete — University of Technology Sydney. Esu parašęs moderniosios statybinės teorijos vadovėlį, išspausdinęs virš 70 techniškų straipsnių. Organizavau kelias tarptautines konferencijas Užbaigtinių Elementų (Finite Elements) srityje ir redagavau kelis simposiumų konspektus. Dirbdamas universitete turėjau visą eilę pas mane doktoratus ruošiančių studentų.

Japonijoje 1976 metais, į ten buvo pakviestas Japan Society for Promotion of Science kaip svečias-mokslininkas. Virš pusės metų, su žmona ten gyveno, su paskaitomis lankė įvairius universitetus ir institutus.

Dr. A. Kabaila in Japan 1976, having been invited by the Japan Society for the Promotion of Science as a visiting professor. He spent over half a year lecturing at various universities and institutes.

Vilniaus universitete, Matematinės Analizės katedroje, 1989 metais. Dr. Kabaila at the department of Research Mathematics, University of Vilnius, 1989.

Su žmona Vida.

A. Kabaila with his wife Vida.

1969-tus metus praleidau Belgijoje, Liege. Ten buvau t. v. vizituojančiu profesoriumi Erdvės Tirinėjimo Institute, kuris buvo Liege universiteto dalimi. 1976 metais buvau pakviestas. Japonijos Mokslų Kėlimo Draugijos (Japan Society for Promotion of Science) į Tokyo ir Fukuoka universitetus, kuriuose praleidau pusę metų. 1980 metų antrąją pusę praleidau Texas universitete, Austin mieste.

— *Jums nesvetima lietuviškoji ir bendroji baltiškoji veikla Australijoje. Daugel metų buvote vadovaujančiose pareigos. Prašytume plačiau apie tai supažindinti žurnalo skaitytojus.*

— Senam žmogui reikia būti atsargiam, kad nenusibosti — ilga gyvenimo eiga, daug įvairių įvykių toje eigoje ir retai kam jie įdomūs, gal tik pačiam pasakojančiam. Tad gal paminėti trumpai chronologine tvarka. 1957-1958 metais

buvau Melbourne'o Lietuvių Klubu Tarybos pirmininku. Per tą kadenciją Klubas buvo inkorporuotas, tad pasidarė teisinis vienetas, galintis įsigyti nuosavybę. 1965-1966 metais: Australijos Lietuvių Bendruomenės (ALB) Tarybos

narys. 1970-1971 metais: Australijos Baltų Tarybos pirmininkas. 1971-1972 metais: ALB Krašto Tarybos pirmininkas. 1977-1978 metais: ALB Krašto Valdybos pirmininkas; šioje K. Valdybos kadencijoje inkorporuojama ALB Spaudos Sąjunga, Bendruomenės laikraščio "Mūsų pastogė" leidėjas. 1978-1979 metais Spaudos Sąjungos pirmininkas.

— *Kokiais Australijos lietuvių politiniais ir kultūriniais laimėjimais labiausiai didžiuojatės?*

— Didžiuotis būtų nuodėmė, bet pasidžiaugti galima. Turime išsimokslinusių jaunų žmonių, kurie visokiais būdais buvo stumti stūmiami nuo lietuviškos veiklos, o jie, visgi, paliko lietuvių bendruomenėje, nors, čia mokslus baigę, jie galėtų ir nelietuviškoje bendruomenėje rasti užuovėją.

Politikoje galime pasidžiaugti, kad nežiūrint kai kurių mūsiškių ekstremistinių išpuolių, sugebėjome gauti paramą iš abiejų didžiųjų Australijos partijų, pozicijos ir opozicijos. Nors lietuvių Australijoje per pus mažiau negu latvių, visgi daugiausia lietuvių pastangomis Australija 27-tą rugpiučio pilnai pripažino Lietuvos nepriklausomybę, or kartu ir Latvijos bei Estijos. Tad tai įvyko anksčiau negu daugelio Europos šalių pripažinimas, anksčiau negu JA Valstijų pripažinimas. Žinoma, pripažinimas

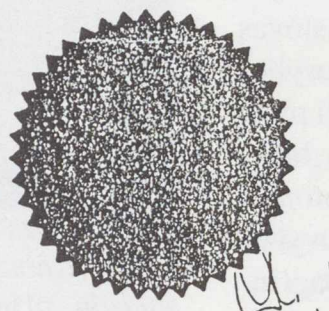
The Department of Foreign Affairs and Trade presents its compliments to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania and has the honour to refer to the letter of 23 September 1991 from the President of the Supreme Council of the Republic of Lithuania to the Prime Minister of Australia, being the notification of the appointment of the head of a consular post in accordance with Article 11 of the Vienna Convention on Consular Relations.

In accordance with Article 12 of the Vienna Convention on Consular Relations,

ALGIS KABAILA

is by this *exequatur* admitted to the exercise of his functions as Honorary Consul of the Republic of Lithuania at Canberra with jurisdiction throughout Australia.

The Department of Foreign Affairs and Trade avails itself of this opportunity to renew to the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania the assurances of its highest consideration.

CANBERRA
30 October, 1991

Dr. A. Kabaila, žmona Vida (kairėje) sūnaus dr. Pauliaus vedybose (prie bažnyčios) Melbourne, 1983.

Dr. A. Kabaila and wife Vida (at the left) at their son's wedding, in Melbourne, 1983.

iškovotas Lietuvos žmonių ir tai tik Lietuvos žmonių nuopelnas. Bet Australijoje to pripažinimo nebūtų įvykę be Australijos lietuvių pastangų. Australija paprastai seka JAV-jų pavyzdžiu užsienio politikoje. Gi ši syki įvyko atvirkščiai. Tad yra kuo pasidžiaugti.

su Lietuvos žmonėmis, nežiūrint kad jie būtų buvę režimo ramsčiai, bendravimas su Amerikos lietuviais ar dar kas?

— Aš manau, kad visos Jūsų suminėtos priežastys prisidėjo prie lietuviškumo išlaikymo. Betgi, mano manymu, bendravimas su

Dr. A. Kabaila, sūnus Rimas ir žmona Vida.
Dr. A. Kabaila, son Rimas and wife Vida.

— *Virš 40 metų gyvenate Australijoje. Kaip per tą laiką kito australų visuomenės nuotaikos ir vyriausybės pažiūros į Baltijos valstybių problemą. Ar tą kitimą labiau lėmė tarptautiniai įvykiai, ar baltiškųjų bendruomenių Australijoje akcija?*

— Žinoma, vidutinis australas neturėjo jokio supratimo kur iš vis toks kraštas, kaip Lietuva, yra. Ilgainiui australai pradėjo suprasti, kad yra ne vien angliškai kalbantis pasaulis, kad čia dar atvyko tokie pabaltiečiai. Pirmieji pokario ne anglai imigrantai kaip tik ir buvo latviai, lietuviai ir estai, atseit, pabaltiečiai — “Balts”. Taip ir paliko tas išsireiškimas veik visiems ne anglų kilmės europiečiams imigrantams. Ir lenkai, ir vengrai ir čekai — visi buvo vadinami “Balts”. Visgi, lietuviai išsiskyrė savo darbštumu ir tolerantiškumu, nors daug australų nenorėjo matyti, kad čia esama atskiros etninės grupės. Reikia pabrėžti, kad labai staigus pakitėjimas įvyko Lietuvai pajudėjus nepriklausomybės link. Labai daug dėmesio Lietuvai skyrė spauda, televizija ir radijas. Tad Lietuvos byla, mūsų visų byla, iš tiesų, išgarsinome ne mes, o Lietuvos žmonės.

— *Kiek šiuo metu maždaug Australijoje gyvena lietuvių?*

— Apie dešimtį tūkstančių. Apie tiek atvažiavo Australijon, gi prieš tai Australijoje lietuvių galima buvo suskaičiuoti beveik ant vienos rankos pirštų.

— *Kas labiausiai pristabdė nutautėjimo procesą: lituanistinis švietimas, organizacijos, kovos dėl Lietuvos laisvės dvasia, bendravimas*

Lietuvos žmonėmis buvo vienas iš pagrindinių akstinių ir tai teikia vilties ir ateičiai. Bendravimas su Amerikos lietuviais, manyčiau, turėjo tik antraeilį vaidmenį, palyginti su bendravimu su Lietuvos žmonėmis.

— *Kai poetas Bernardas Brazdžionis lankėsi Australijoje, jo literatūros vakarai vyko lietuvių namuose Sydney, Adelaidėje, Melbourne, Canberroje. Kaip buvome informuoti, tą namų pajamos stipriai rėmė lietuviškąją veiklą. Ar tie “namai” iki šiol išsilaikė?*

— Taip, visi tie “namai”, kaip mes jau nuo Melbourne'o Klubu steigimo juos vadiname, išsilaikė, nors jų finansinė būklė kartais gerokai susvyruoja. Taip buvo su Sydnejaus gan puošniais namais, kuriuos bendruomenė gan vieningai gelbėjo ir išgelbėjo.

— *Kokią pramatote Australijos lietuvių ateitį?*

— Ateityje Australijos lietuviai atras naujus šaltinius stiprybės ir, būtent, ne kur kitur, o Lietuvoje. To tikiuosi, to noriu tikėtis.

Ši interviu, korespondencijos būdu, pravedė Juozas Kojelis.

Vinjetė P. Jurkaus

NIJOLĖ SADŪNAITĖ UŽ NEPAILSTAMĄ DARBĄ LIETUVAI, BAŽNYČIAI, ARTIMUI, APDOVANOJA MEDALIU

S. Nijolė Sadūnaitė atsisveikina su L. A. lietuviais.

S. Nijolė Sadūnaitė saying farewell to Lithuanians in Los Angeles. 1990.

Photo by Valerija Baltušienė

Šių metų gruodžio 7 d. Steubenville universitete, iškilmingų apeigų metu, Nijolė Sadūnaitė apdovanota Poverello medaliu, tai aukščiausias to universiteto žymuo. Ten pat buvo jai įteiktas ir šv. Pranciškaus Asyziečio medalis. Pernai tuo medaliu apdovanota motina Teresė iš Kalkutos.

Steubenville universiteto laikraštyje “The Troubadour” (1991 m. gruodžio 5 d.) tiksliai aprašo s. Nijolės kovą už tikėjimo laisvę, tremtį, areštus, KGB persekiojimą.

Su nepriklausomybės paskelbimu ses. Nijolės darbas nepasibaigė. Ištraukos iš “Vakarinių Naujienų” š. m. rugp. 17 d. J. Godunavičienės straipsnio: “... O vis dėl to Nijolei Sadūnaitei teko stoti prieš automato vamzdį. Įvyko tai netoli užgrobojo televizijos bokšto rugpjūčio 9-tąją.

Į Vilnių buvo trumpam užsukusi JAV televizijos kompanijos NBC kūrybinė grupė, vadovaujama Martino Doblmeierio. Ji JAV vyskupų pageidavimu kuria dokumentinį filmą apie bažnyčios atgimimą Rytų Europoje. Filmavo Varšuvoje, Prahoje, Budapešte ir Lietuvoje. Kaip papasakojo pats Martinas, jie labiausiai domėjosi Carito labdarine veikla. Filmavo Kaune, kur maloniai bendravę su šios organizacijos pirmininke A. Pajerskaite (vienuoje, priklausančia Nekaltos Mergelės Marijos Tarnaičių vienuolėms, kaip ir Nijolė, kuri šiuo metu vieši pas seseris-vienuoles Sister

(tesinsys psl. 22, ž. NIJOLĖ)

V. Kazokas

Vinco Kazoko (1919-1984) pomirtinės poezijos knyga „Ugnis ir žodis“, išleista 1989 m., mus pasiekė gerokai pavėlavusi — ir nedyvas — iki skaitytojo knyga kelią padarė netrumpa: rašyta Australijoje, redaguota Tasmanijoje, spausdinta Londone, Anglijoje. Išleido Nidos knygų klubas (nr. 120). Leidinys didelio formato, su aplanku, papuoštas dail L. Urbono abstrakčios formos piešiniais ir užsklandomis (labai gerai atspausdintomis); apivavydaliniamas dail. A. Vaičičiaus; redagavo Genovaitė Kazokienė (rengianti meno doktoratinį leidinį apie šių dienų dailę, nagrinėdama apie 120-ties dailininkų kūrybą). Tai graži dovana, patenkinti aukštą estetinių reikalavimų kritikus ir poezijos mylėtojus.

Autorius, 1953 m. debiutavęs nedideliu, bet talpiu rinkiniu „Sapnų pėdomis“, po Vokietijos į visą pasaulį išdalintų „išvietintų asmenų“, kartu su nemažu skaičiumi tautiečių, pateko į Australiją, kur įsijungė į visuomeninį-kultūrinį ir žurnalistinį darbą, kur redagavo savaitraštį „Mūsų pastogė“. Poezijai beliko tik reto laisvolaikio atokvėpiai.

Nenorėdamas visai nutilti (kad neišsipildytų posakis „žurnalistika užmuša rašytoją“) V. K. pamažu rengė naują rinkinį, vardu „Ugnis ir žodis“, kurį buvo numatęs sudaryti iš 30 rinktinių eilėraščių.

Pomirtinian rinkinį redaktorė sudėjo dvigubai tiek. Ir gerai padarė: knyga gali geriau reprezentuoti poeto kūrybą.

V. Kazokas yra poetas tos kartos, kuri išaugo po vadinamą „povainikių“ (ne pavainikių), kaip ir V. Mačernis, H. Nagys, A. Čipkus, A.

MANO TAUTA

Neklausk, ar upė nori tekėti —
Ji teka!
Neklausk, ar tauta nori gyventi —
Ji gyvena!
Mano tauta kaip upė:
Ji gyvena ir teka.

Mano tauta kaip upė:
Ji maištinga pavasariais,
Kai pralaužia ledus
Ir, išėjus iš krantų,
Plačiai išsilieja.
Ji drumzlina rudeniais,
Ir pasiduoda prievartai žiemą...

Mano tauta kaip upė —
Ji teka, ir teka, ir teka
Plukdydama valtį, laivus ir šapus,
Kurie sakosi rodą jai kryptį...
Bet ji teka, ir teka,
Ir jos kelrodžiai
Nuosėdom grimsta
Ir dingsta.

Mano tauta kaip upė —
Ji verčias verpetais,
Ji krinta kriokliais,
Banguoja lygumom ramiai,
Užtikrintai ir išdidžiai.

Niliūnas, K. Bradūnas, P. Jurkus, J. Švabaitė, D. Krivickas, Eug. Matuzevičius, paminint tik ryškesnius vardus. Kai kas iš jų krito nuo bombų, nespėjęs pasitraukti iš tėvynės užėinant komunizmui, kai kas žuvo išėjus į partizanų eiles, kiti liko okupaciniam likimui, treči pasitraukė į egziliją...

Išsisklaidžiusieji po platųjį pasaulį, jaunieji kūrėjai augo ir brendo skirtingose sąlygose, nelygiose kultūrose, nevienodoje lietuvių bendruomenėje, tačiau beveik visi neatitrūko nuo savo tėvų žemės ir nuo lietuviškos kultūros dirvonų. Savo kūryboje jie kalbėjo kiekvienas savo balsu, ieškojo savo stiliaus, savo minties ir savo kūrinio, — jų balsas įgavo kiek skirtingą tembrą, bet jų nešamas poezijos kraitis telpa į tą pačią Lietuvos meno istoriją.

Vinco Kazoko kūryboje labiausiai išryški vienišo individo pasaulis, ieškančio savojo Dievo, kalbančio apie žmogų dievą-kūrėją, apie amžinybę ir gyvenimą, kurį seka mirtis, o lydi garbė ir gėda, pergalės ir pralaimėjimai.

Spausdiname keletą parinktų eilėraščių, duodami progos skaitytojui pačiam tiesiogiai patirti poeto žodį ir pajusti jo kūrybinę ugnį.

AŠ VIS DAR TEBEIEŠKAU

Aš vis dar tebeieškau savo Dievo —
Šventyklose ir knygose randu tik svetimus dievus,
Svetur išklydęs aš nepraradau tėvynės —
Aš ją nešiosi su savim kartu!

Ir taip einu ieškodamas su kuo sutapti,
Kaip upė — kelio į mares.
Drauge nešuos, ką radęs ir sutikęs,
Nes nieko negaliu prarast.

Nešuos vaikystę ir jaunystę,
Ir rūpesčių ir siekių kupinus metus,
Nešiosi saulėtus ir pelenais pavirtusius namus,
Nes nieko negaliu aš nei prarasti, nei užmiršti.

Tai gal dėl to gyvenimas kaskart sunkėja,
Nes visko kraunasi daugyn ir vis sunkyn.
Kas dieną išpūdziais, mintim, idėjom aš turtėju,
Ir ta našta mane palenkia vis žemyn...

Aš netikiu niekam, kas sakosi
Tėvynę ir Dievą praradęs, namus,
Nes nieko negalima savintis,
Ko nesam išigiję sopuliu, meile, krauju.

LAIŠKAI

Mūsų maldos yra kaip laiškai,
Kuriuos mes rašome krauju ir ašarom.
Mūsų maldos yra kaip laiškai,
Kuriuos į paštą nešame be adreso
Ir laukiame, ir laukiame atsakymo...

Ir nesulaukę rašom vis ir sakome,
Kad jos bus išgirstos ir išklausytos - - -
Mūsų maldos yra kaip laiškai,
Krauju ir ašarom rašomi
Ir siunčiami be adreso.

NEATSAKYTI KLAUSIMAI

Galvokite, kaip norite, bet klausiu:
Kur yra vėjas, kai jis nepučia,
Kur yra ugnis, kai ji nedega?
Kur yra meilė, kai ji neįsižiebia?
Kur yra žmogus, kol dar negimęs?

Keičiasi laikas — ir vėjai pučia,
Ir ugnis išsiplečia gaisrais,
Meilė sudrebina pamatus
Ir žmogus miršta gal audras
Sukėlęs, gal gaisrus įžiedęs,
Gal nepastebėtas miršta
Ženklo nepalikęs.

Bet esmė ta pati —
Iš kur ateini
Ir į kur nueini?

KONTEMPLACIJA

Dažnai sutojės taip susimąstau:

*Koks tu, gyvenime, gražus ir nuostabus,
Kaip žemė!*

*Koks tu neįkainuojamai brangus,
Kaip žemė!*

*Koks niekinamas ir neišsakomai pigus,
Kaip žemė!*

*Koks tu svaiginančiai turtingas ir gilus,
Kaip žemė!*

*Koks bauriai purvinas ir slogiai sunkus,
Kaip žemė!*

*Koks baisiai šaltas ir šiurpiai grubus,
Kaip žemė!*

*Koks rūščiai kietas ir draugiškai švelnus,
Kaip žemė!*

*Koks tu spalvingas ir nuostabiai platus,
Kaip žemė!*

Visose formose esi tu

*Rajus ir beribiai dosnus,
Kaip žemė!*

Kaip žemė!

Kaip žemė!

Ir kai aš vieną dieną būsiu jau

Pavargęs ir galutinai išsekęs,

Aš atsigulsiu žemėn poilsio,

Sutapdamas visu savim su ja,

Neišsemiama ir nepasotinama,

Kaip kad ir tu, gyvenime,

Aš būsiu neapsakomai laimingas,

Atradęs žemėj tai, ką iš tavęs gavau,

Ir ko dar negavau, gyvenime.

UGNYS

Užmerkus akis man vaidenasi

I dangų plieskiančios Joninių ugnys,

Ir lyg krintančios žvaigždės plevena

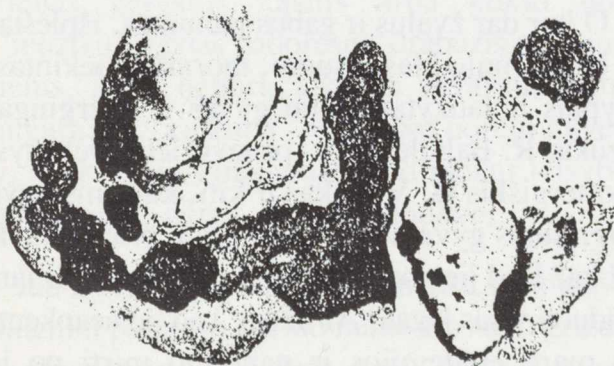
Laužo žiežirbos tolių bedugnėj.

*Tai ne Joninių ugnys! Ne jos! Tai
gyvenimas!*

Tai jis, kaip liepsna, puola amžiną naktį!

Ir kas nori pajust, kad gyvena,

Tasai pats turi degint ir degti!

Iliustr. dail. L. Urbono

VERGŲ TURGUJE

Juozas Povilonis

Juozas Povilonis (g. 1910 m.) 1936 m. baigė Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Mokytojavo Kretingoje, Panevėžyje, buvo Pasvalio gimnazijos direktorius. Arešto metu 1950 m. gruodžio 4 d. dirbo Kauno 4 vid. mokyklos mokytoju. 1944 metais išleido apysakų knygą "Nereikalingi žmonės", kurioje buvo minimi ir 1941 m. birželio mėn trėmimai. Tremties "bausmė" atliko Verchojansko rajone ant Janos upės krantų, Batago lageriuose. Grįžo 1955 m. Dabar gyvena Kaune. Yra spaudos bendradarbis.

Pagalįu privažiavome Komsomolską prie Amūro. Čia mūsų ešelonas stovėjo gana ilgai, nes per tą didelę upę buvo keliama šliužais po keletą vagonų. Per pietų metą mūsų vagonė vėl atsirado Ivanas. Lietuvių grupėj jis pasirodė Vilniaus persiuntimo punkte prieš kraunant visus į vagonus. Jaunas, vidutinio ūgio, neblogai kalbėjo lietuviškai. Sakėsi kilęs iš mišrios šeimos, motina išmokiusi lietuviškai, gavęs taip pat 25 ir 5. Už ką ir kaip neteko girdėti, bet jo aktyvumas ir santykiai su palyda mus nuteikė atsargumui. Mes jį laikėme paprasčiausiu "stukačiumi", pristatytu prie lietuvių grupės, kuri šitame ešalone užpildė du vagonus. Jis kartais, kol padalydavo maistą, pasakodavo naujienas. Atseit, turis ryšių su ešeloną lydinčiu felčeriu. Šiandien jis pasakė, kad kelionė greit baigsis ir mus veža į nedidelį uostą.

Važiavom labai lėtai. Dažnai ir ilgai ešelonas stovėdavo. Kalbėjo, kad šitą geležinkelio atkarpą per kalnyną statė japonų belaisviai po Japonijos kapituliacijos. Ir kaip būdinga japonų bruožą, minėjo jų drausmę: atvesdavo kareivių dalinį sargybiniai į darbą, o jie susėdavo kas kur ir nei iš vietos, kol neateidavo koks vyresnis japonas ir įsakydavo jiems dirbti. Vieta kalnuota ir labai nelygi. Reikėjo kirsti tiesiog uolienas.

Pagalįu po poros parų lyg leisdamasis žemyn traukinys pradėjo gyviau riedėti ir per langelių buvo matyti, kad įvažiuojam į lagerių miestą, kurio pagrindinis akcentas — sargybos bokšteliai, spygliuotų vielų tvoros ir žemi barakai. Ir iš dešinės, ir iš kairės tas pats. Iš dešinės barakai kilo aukštyn į šlaitą, iš kairės — leidosi žemyn.

Tai vergų turgus. Nedidelis žvejų uostas prieš Sachaliną, kurio apaugę krantai ryškiai matyti. Kad čia žvejų uostas, supratau iš prieplaukoje

išcementuotų milžiniškų baseinų, į kuriuos vandenynė ir pakrančių mariose žvejojantys laivai supila savo laimikį.

Kur pažvelgsi, visur sargybos bokšteliai, vadinasi, lagerių zonos. Kitokių kvartalų nemačiau. O reikia tikėtis yra laivus ir lagerius aptarnaujantys žmonės. Ilgai dar mus vežė, lyg aplink visą gyvenvietę. Kiek palaukus, atidarė vagoną ir liepė išlipti. Prie vagono stovėjo trys kariškiai. Vienas iš jų laikė glėbį bylų, o toliau kareiviai su automatais saugojo visą operaciją. Sustatė po keturis, suskaičiavo ir nuvedė kažkokia prieškalne į lauką. Pasidėjo ant akmenų bylas ir ėmė šaukti po vieną: vardas, pavardė, tėvo vardas, straipsnis ir kiek teistas. Čia atvedė tik mūsų vagoną — 45 žmones. Visi buvome teisti pagal 58 str., tik skyrėsi jo padalos. Kitas lietuvių vagonas stovėjo pakalnėje ir dar laukė savo eilės. Patikrinę mus nukėlė į netoli buvusią lagerio zoną. Čia vėl tos pačios tikrinimo ir skaičiavimo ceremonijos, tik tada patekome į milžinišką baraką — apie 50 metrų pločio ir 20 m. aukščio. Pasieniais buvo kelių aukštų narai, o per vidurį prie atraminių stulpų buvo krūvos kalinių bagažo. Juos saugojo vienas kitas kalinys. Šis milžiniškas barakas buvo vergų turkaus vyriškosios dalies centras. Per šį baraką turėdavo visi pereiti, kad po pirties pasiskirstytų į mažesnius barakus. Ten laukdavo, kol atvažiuos pirkliai ir pageidaujama kiekį išsiveš į tolimesias statybas — Magadaną, Kamčiatką ir kt. Per metus į šį turgų suveždavo, anot kalinių, apie 50 tūkstančių darbingų vyrų ir moterų. Kai vyko trėmimai 1941-aisiais ir vėlesniais metais, — tai buvo lietuvių tautos genocidas. Trėmė tam, kad sunaikintų. Karo ir pokario metu amerikiečiams pristačius rytuose daugybę fabrikų ir įmonių, aprūpinus jas technologija, esant žaliavoms vietoje, trūko darbo jėgos. Kas vyks, kol nėra minimalių patogumų? Rusas, nualinęs savo aplinką Rusijoje, greičiau patraukė į Pabaltijį, Kaukazą, Moldaviją ir kitus pakraščius, kur vaidindamas didvyri-išvaduotoją mokėjo išnaudoti aplinką, kad tam būtų patogų ir ramu gyventi. Iš tikrųjų, kiek teko etapuose ir lageriuose stebėti — tai pirmiausiaėjo pabaltijiečiai, rytų ukrainiečiai ir baltarusiai, toliau gruzinai, armėnai, moldavai. Iš musulmonų kraštų buvo po keletą, o rusų tik vagys, plėšikai ir žmogžudžiai. Be to, lageriuose jie stengėsi užimti pirmas pozicijas ir valdyti ne tik kalinius, bet ir lagerių administraciją, kiek tai jiems buvo naudinga ir įmanoma.

Greitai mūsų grupę išvedė į pirtį. Buvo liepos

vidurys. Nešalta, bet aiškiai jautėsi jūrų alsavimas. „Prožarkoje“ įsakė kabinti visus drabužius, kad išdegtų visi atvežtiniai parazitai. Apšiprausti buvo galima, bet tas skubinimas atėmė visą malonumą beveik po 2 mėnesių pajusti vandens skoni.

Po pirties mus nuvedė į tuščią baraką, matyt, vergai jau buvo išvežti į paskyrimo vietas. Čia greitai atvedė kitą mūsų etapo grupę ir iki vakaro pripildė visą baraką. Tačiau iš mūsiškių jau buvo nebe visi, kurie iš Vilniaus išvažiavom. Galbūt valdžia pagal bylas kai kuriuos atrinko, o kiti patys skubėjo išpiršti, kad tik greičiau gautų sotesnį ir mažiau jėgų kainuojantį duonos kąsnį.

Labiausiai lageriuose buvo vertinami gydytojai, dailininkai (ne tik lagerių apipavidalinimui, bet svarbiausia ponų ir jų šeimų portretams gaminti), toliauėjo staliai — statybininkai, batsiuviai, siuvėjai ir kitos smulkios profesijos. O mokytojai buvo prasčiausia kategorija, jeigu jie nemokėjo kokio nors rimtesnio amato. Todėl jiems ir buvo sunkiausia.

Artimiausias mano bičiulis visoje kelionėje ir iki grįžimo buvo Česlovas Jutelis, agronomas. Aš jį 1940 — 1942 m. mokiau Panevėžio berniukų gimnazijoje. Mes susitikome Vilniaus persiuntimo punkte. Greitai susidraugavome. Dalinomės maisto kąsniu, kurį mano mylima žmona, irgi mokytoja, sugebėjo gausiai parūpinti Vilniuje ir vėliau lageryje, o jis savo energija ir sumanumu padėjo man kelionėje. Lageryje tik jo dėka aš patekau į rūdos sodrinimo fabriką ant Janos krantų. Tuo būdu išvengiau miško darbų. O jis gavo 25 už tai, kad pokario metais atseit nuginklavęs du rusų raitelius ir pristatęs juos viršaičiui. O iš tikrųjų — radęs javuose besiganančius du arklius ir parsivedęs namo. Po pusdienio atėję du girti kareiviai. Vienam dar padėjo įlipti į balną ir tas išjojęs. Aiškiai suvokęs, kad nei arkliai, nei balnai nebuvo kareiviški. Bet to užteko.

Greit nuo mūsų atsiskyrė buvęs Kauno dramos teatro artistas Stasys Čaikauskas. Su juo susipažinau dar Kaune, saugumo rūsyje, po tardymo laukdamas teismo. Gyvas ir energingas vyrukas. Jį kaltino vokiečių okupacijos laikais kažką netinkamo perskaičius per radiją. Ir to užteko pilnai bausmės dozei. Jis labai tikėjo Justo Paleckio, kaip gero pažįstamo, pagalba. Tuoj išitraukė į veiklą ir po poros savaičių tarp barakų padarytojų pakylėjo suvaidino kažkokio veikalo gabaliuką. Kai jis išgirdo, kad mus ruošia etapui, atėjo lyg atsisveikindamas į baraką ir pasakė, kad jis kol kas čia pasilieka, nes mus vešią labai toli ir jam būsia per toli grįžti. Iš tikrųjų jis grįžo į Lietuvą iš Magadano po kelerių metų.

„Gyvenimas pasijuokė iš manęs“, — su pesimizmo gaidelėmis kalbėjo girininkas Juozas Pėstininkas, susilipęs Vilijampolėje trobelėje, kurioje, kaip vėliau išitikinau, gyveno ir gėlininkystę vertėsi su žmona. Prieš karą jis buvo netoli Kauno Lapių bažnytkaimio apylinkėse išsimėčiusių miškų girininkas. Važiuojant

iš Kauno į Vandžiogalą, beveik pusiaukelėje pastebėsite dviejų kaimų pavadinimus: Didieji Ibėnai ir Mažieji Ibėnai. Po 1863 m. sukilimo caro žandarai išvežė tų kaimų lietuvius į Sibirą, o į jų vietą atvežė rusų šeimas ir popą, pastatė cerkvę, kuri dar ir dabar tebestovi Didžiųjų Ibėnuose. Iš kur atvežė rusus, jis nežino, bet kad jie išprusimo ir kultūros atžvilgiu nieko nepasiekė, tai aišku. Tamsybė buvo, tamsybė ir liko. Bet jie ryškiai įėjo į Juozo Pėstininko gyvenimo istoriją. Tų kaimų moterys vasarą gretimame miške rinkdavo uogas ir grybus, nors tai buvo draudžiama, o vyrai vogdavo apylinkėse arklius ir kitus gyvulius. Žiemos metu prasidėdavo miško vogimas. Malkas veždavo į Kauną. Žiūrėk, vieną eigulio sugautą nubaudė arba pasodino už antrąją vagystę, jau atsirado kitas. Ir taip be galo. 1940 m. jie atsigavo. Kas tik galėjo, išbėgo iš tų kaimų. Kas į miliciją, kas gavo tarnybas kalėjimuose ir panašiose įstaigose, kur mokslo nereikėjo, o rusų kalba labai tiko. Su ibėniečiais Juozas Pėstininkas susitiko ir liūdną dieną, kai jį areštuota atvežė į saugumą. Iš tardymo kabineto į paskirstymo kambarį jį vedė iš pažiūros matytas veidas. O tas, kuris darė paskutinę krata, atėmė diržą, išpjaustė sagas, šypsodamasis paklausė: „Nu kaip, ponas girininke, čia nuotaika ne kokia?“ Girininkas tik sukando dantis.

Kitas jo nusikaltimas buvęs, kad Lapių bažnytkaimyje ir jo apylinkėse buvę dvarininkų išperos trukdydavo lietuviams per pamaldas lietuviškai giedoti. Nors jis nebuvo didelis bažnyčios mėgėjas, bet su savo tarnautojais eidavęs sekmadieniais į bažnyčią ir ten giedodavęs lietuviškas giesmes, kad lenkų davatkos savo provokacijomis netrukdytų lietuviams melstis. Šitų nusikaltimų užteko, kad girininkas būtų teismo pripažintas tėvynės išdaviku ir nuteistas 30-čiai metų katorgos.

Iš Kauno kalėjimų pusrūsio į vergų turgu buvo atvežtas lietuvis dailininkas Vytautas Banys. Kai po teismo imetė į mūsų kamerą, jis buvo tiek susijaudinęs, kad pro ašaras negalėjo žodžio ištarti. Aš su juo buvau susipažinęs laisvėje ir stengiausi nuraminti. Jį baisiai prislėgė tas bausmės laikas. Jis į šonus nesidairė, o priekyje jokių perspektyvų nematė. Tiek metų — tai mirtis. O tiek kūrybinių sumanymų. Paskutiniu laiku Guzevičius pasiūlęs jam iliustruoti savo romaną „Kalvio Ignoto teisybė“. Jis padaręs keletą pirmųjų iliustracijų. Jos labai patikusios Guzevičiui. „Tu būsi lietuviškasis Goja, — pasakęs. Taip kilęs po tų žodžių noras dirbti... O čia tau — 30 metų“. Atrodė, kad vien mintis jį pražudys, jeigu jis nebesuras savyje jėgų blaiviau pažiūrėti į bėgantį laiką. Jis irgi rūpinosi šiltesniu kampu ir didesne duonos rieke. Iš turgaus su mumis nebeišvažiavo.

Dailininką Juškevičių pažinojau iš Panevėžio laikų, kuris taip pat dirbo berniukų gimnazijoje. Prie mūsų etapo jis prisijungė Vilniuje. Aukštokas, metuose vyras. Dalyvavo komisi-

joje perimant dvarų menines vertybes. Daug faktų ir nuotykių jis papasakojo iš savo ekspedicijų. Turėdamas laiko, jis nupiešė mano portretą vergų turgui prisiminti, kurį išsiunčiau į namus. Laimingų aplinkybių dėka tas portretas man ir šiandien primena vieną mūsų kelionės epizodų.

Kai mus perkėlė į kitą zoną, truputį aukščiau į šlaitą, aiškiai buvo matyti mėlyna vandens juosta, o toliau žali Sachalino krantai. Buvo liepos antroji pusė. Gamtoje ramu — nei lietaus, nei vėjo. Mūsų barakas buvo vienu galu, netoli sargybos bokštelio. Visi kaliniai sėdiniavo ar gulinėjo kieme. Pirklių vis dar nesulaukėm. Vieną dieną prie bokštelio pasirodė iš mūsų etapo antrosios grupės aukštas, liesas artistiškos išvaizdos vyrukas ir sako: „Jeigu pavyks susikalbėti su tuo azijatu bokštelyje, tai mes tiems skurdžiams paliksime atminimui Lietuvos vaizdą“. Jis susišnekėjo, sargybinis nurodė iki kurios vietos galima prieiti prie jo bokštelio ir nekludė pats smalsiai stebėdamas, kas čia bus. Ir dailininkas pradėjo darbą. Anksčiau aš šio vaikino nepastebėjau. Jį į mūsų ešaloną prijungė Vilniuje. Kelionę jis praleido kitame vagone. Nežinojau net jo vardo. Artimesni vagono kaliniai jį vadino Šinkoriuku. Iš nuokalnės smilčių ir molio po jo rankomis greitai ryškėjo Vilniaus pilis, o virš jos didžiulis raitelis — Lietuvos Vytis. Taip greitai ir mitriai jis dirbo, kaip senas igudęs skulptorius. Pora vyrų jam paruošdavo medžiagas, kurios buvo čia pat po nestoru retos žolės sluoksniu. Jis pradėjo prieš pietus, o iki pavakarių graži Vilniaus panorama jau buvo baigta. Ėjo ir kitų barakų smalsuoliai žiūrėti. O į Vilniaus panoramos apsaugą įsijungė ir sargybinis. Šaukdamas, kad neprieitų arti ir nesugadintų, nes raitelis jau beveik visas buvo jo zonoje.

Dar tektų paminėti jauną veterinarijos gydytoją iš Kauno — Kuprį, kuris grupavosi su jaunimu. Nupirko ir jį tolimon kelionėn. Laive kilus dezinterijos epidemijai, beslaugydamas kitus, susirgo. Medicininės pagalbos jokios. Perplaukus Beringo sąsiaurį, labai silpną iškėlė į krantą. Mirusius mesdavo nuo denio į vandenyną.

Paminėjau tik gabesnius žmones, kurie, užuot kūrę pagal talentą ir sugebėjimus savo Tėvynei, buvo atplėšti nuo jos, suniekinti, nužmoginti šitame vergų turguje ir parduoti nežinia kokiam likimui.

O kur dar žvalus ir gabus jaunimas, išplėstas iš baigiamųjų klasių suolo, moraliai niekintas, tryptas ir laužytas — tai gyvas ir energingas dūškas R. Baliulevičius, panevėžietis Deksnys, ukmergiškis H. Valiukas ir kiti, kuriems buvo sugriautas gyvenimas vos tik jam pražydus. Ir už ką? Kad jie norėjo gyventi savo krašte ir jam atiduoti visas jėgas? Ar už tai, kad jie neapkentė to maro epidemijos ir nenorėjo mirti po jų kruvina letena? Kodėl?

Kilojo mus iš vienos vietos į kitą. Matyt, grupavo etapui. Vasara jau buvo ipusėjusi, o

nepamirškim, kad žiema ten prasideda gerokai anksčiau.

Pagaliau pasklido gandas, kad atvažiuoja pirkliai. Vėl mus veda į pirtį. Ir kai išsimau-dėm, priepirtyje nuogus surikiavo po keturis. Prie lango stovėjo stalias, prie kurio du vyrai civiliai apsirengę ir dvi moterys ant stalo turėjo kažkokius popierius. Mums įsakė lėtai po vieną greta praeiti pro juos, kad jie galėtų įvertinti vergų fizinę būklę ir imitimą. Vokiečiai, sako, atrinkdami vergus darbui bandydavo ant užpa-kalio suimti odą, ar po ja yra dar koks nors raumenų sluoksnis. Čia daug "kultūringiau": užteko moteriško žvilgsnio, kad nuspręstų, kokiems darbams ta grupė galėtų tikti.

Po šitos pirties jau buvo aišku, kad mus greitai iš čia išves. Dar kartą permetė mus į kitą zoną, aišku, kad atrinko etapui. Čia jau buvo latvių, estų, baltarusių ir ukrainiečių, maišėsi gruzinų ir armėnų. Toje zonoje vandens stig-davo, bet musulmonai pasikeisdami budėdavo, kada pasirodys vanduo, kad prisipiltų indus ap-siplovimui. Jiems tai ritualinis veiksmas. Jie laikėsi tarp savų ir, atrodo, kad pažinčių vengė.

Dienas paįvairindavo įprastiniai turgaus nuo-tykiai. Jau žinojau, kad lageriuose yra dvi par-tijos: zakoninkai — tai vagys, plėšikai, žmogžudžiai, kurie atsisako bet kokio darbo, laikosi savo įstatymų. Jeigu jiems nusižengdavo (pvz., išeidavo į darbą, pas administracijos atstovą ar į namus, tai jau būdavo išdavikas — "kalė" arba "suka"), tarp jų kildavo mirtina kova. Jie su kitais lageriais palaikydavo labai gerus ryšius ir žinodavo, kur kas yra. Į vieną zoną jų niekada kartu nesuleisdavo. Vieną dieną atvežė grupę zakoninkų ir nuvedė į nedidelę pirtį. Užlodė jų priešai, praplėšė stogą ir apsiginklavę peiliais užpuolė besimaudančius. Kol sargyba, stovėjusi prie durų susigraibė, 20 nuogų vyrų buvo nudurti. Suguldė juos ant žemės prie pirties. Atėjusi komisija juos "nurašė". Tuo ir baigėsi. Syki, keliant į kitą zoną, prisimaišė jaunas vyrukas. Sakėsi, kilęs iš Moldavijos. Sujudo "kalės", suuostė, kad jis paleistas iš "buro" (tai specialus, stipriai saugomas nedidelis barakas zakoninkams). "Kalės", bijodami, kad jų neišduotų, naktį ji patardė ir pasmaugė. Jų būdinga taktika tokia: vienam įsako vykdyti jų sprendimus, o kitam, kad eitų ir prisipažintų tą nusikaltimą. Visi kiti kaliniai — "mužyki" — darbo liaudis, kuri turi uždirbti savo sunkiu darbu pragyvenimą pir-miausia jiems, o kas lieka sunaudoti sau. Kiekvienas geresnis kąsnis arba kokio nors "mužiko" igytas padoresnis drabužis priklauso jiems, jeigu nenori, kad tau suvartų peilį į nugara. O "mužikai" visi labai norėjo gyven-ti. Kiekvienas žinodamas, kad niekur teisybės ir užtarimo nerasta, nesipriešindavo.

Jau lageryje pamatęs mano maiše sulankstytą rudeninį palatą, su kuriuo mane areštavo grįžusi iš gimnazijos, prisistatė senas lagerio vagis, kalbantis lietuviškai (vėl mišrios šeimos "pro-dukta") ir paprašė geruoju jam jį atiduoti. Už tai, atseit atnešias porą kepalų duonos. tikėk

A. L. I. nariai su Lietuvos valdžios atstovais: Danguole Didžbaliene, Gediminu Vagnoriu, Česlovu Stankevičium, Loretta Stukiene, Jules Valaitis, Angele Stankaitiene.

A. L. I. (Americans for Lithuanian Independence) members and members of the Lithuanian government. From left: Danguole Didžbaliene; Gediminas Vagnorius, Prime Minister of Lithuania; Česlovas Stankevičius; Loretta Stukas, A.L.I. pres.; Jules Veblaitis; Angele Stankaitienė.

VYRIAUSYBĖS NARIAI LIETUVOS AMBASADOJE

Lietuvos ambasadorius Washington'e Stasys Lozoraitis su ponija pakvietė įvairių mūsų orga-nizacijų aktyviuosius darbuotojus susipažinimo vakarui su Lietuvos vyriausybės nariais. Pro-gramoje jų buvo išvardinta net keturiolika.

Priėmimas ir susipažinimas įvyko spalio 30 d. vakare, Lietuvos ambasadoje. Priėmimo me-tu buvo reta proga pasikalbėti su premjeru Ge-diminu Vagnorium, Aukščiausios Tarybos vi-ce-prezidentu Česlovu Stankevičium bei kitais įvairių žinybų ministrais ir vyriausybės nariais. Ta proga Lietuvos Vyčių prezidentė Frances Petkus įteikė ambasadoriui Lozoraičiui 5000 dolerių auką ambasados išlaidų sumažinimui.

Loreta Stukienė, Americans for Lithuanian Independence prezidentė, padovanojo premje-rui Vagnoriui, vice-premjerui Stankevičiui ir ambasadoriui Lozoraičiui po tikrai lietuvišką laikrodį (laikrodžio fone — Lietuvos Vytis). F. Petkuvienė pažadėjo testuoti finansinę pagalbą diplomatinei tarnybai.

Vice-premjeras Stankevičius dėkojo lietuvių organizacijoms už didžiulę moralinę ir medžia-ginę paramą, siekiant nepriklausomybės Lietu-vai. Jis pareiškė susirūpinimą, kad Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose dar tebėra dešimtys tūkstančių buvusios sovietų okupacinės kariuo-menės! "Tai sudaro didelį pavojų mūsų valstybei", — kalbėjo jis.

Visi lietuviai, baltiečiai ir kiti geros valios šio krašto gyventojai yra prašomi daryti spau-dimą į Baltuosius Rūmus, savo išrinktus atsto-vus ir spaudą, kad rusų kariuomenė kuo grei-čiau išvyktų iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos.

Į šį pobuvį atsilankė ir didelis lietuvių, latvių ir estų teisių gynėjas New York Times nuolati-nis žurnalistas-kolumnistas William Safire, taipgi įvairių kraštų ambasadoriai, Lietuvių Bendruomenės bei Vyčių atstovai. Iš New Jer-sey dalyvavo Danguolė Didžbaliene, Debbie Pileikienė, Angelė Stankaitienė, Loreta Stukie-nė ir Julius Veblaitis. Pobuvį finansavo Mr. Clayton Potter iš Čikagos.

Loreta Stukienė
Julius Veblaitis

vagies žodžiu. Taip ir nemačiau nei duonos, nei palto.

Viena liepos pabaigos diena sujudino visą lagerį: vėl tikrino, skaičiavo ir išvedė į uostą. Ten stovėjo prie kranto didžiulis prekinis laivas, o gal specialiai pritaikytas vergams vežioti. Ant denio buvo tik sargybos būdelė. Triumas, į kurį mus pakrovė, užėmė didesnę pusę viso laivo. Pasieniais buvo įtaisyti 4 — 5 eilių narai. Visa palyda, matyt, buvo įsitaisiusi kitame laivo gale.

Po kelių valandų laivas sukaukė ir pajudėjo į nežinią.

Taip mes ir atsisveikinom su šiuo vergu turgumi, kurį praėjo jau tiek žmonių ir kiek dar praeis nežinodami nei už ką, nei kodėl, kol pastatys tą "šviesų", nuolat temstantį rytojų.

Iliustr. Marijus Jonutis
Iš tremtinių atsiminimų knygos **Leiskit į Tėvynę.** Kaunas, 1989.

U. Jelinekienė

mažųjų auditoriją. Būtų įdomu susekti, kaip mažieji skaitytojai ją priėmė.

Yra ir naujų "Meškiuko Rudnosiuko" interpretacijų. Tai dviejų meno mokyklos diplomančių darbai.

1989 m. Čiurlionio meno mokyklos darbų parodoje buvo išstatyta Ievos Mačiulytės diplominis darbas — iliustracijos "Meškiukui Rudnosiukui". Autorė kūrė piešinius, kaip ji pati autoriui sakėsi, išiklausydama į tekstą, kuris (jai) "skamba kaip lopšinė, kaip pasaka..."

Tai grafiniu būdu atlikti lakštai, kur dailininkė detalėmis vaizduoja teksto turinį, geru, beveik klasiškai natūraliu piešiniu, bet vengiančiu natūralizmo.

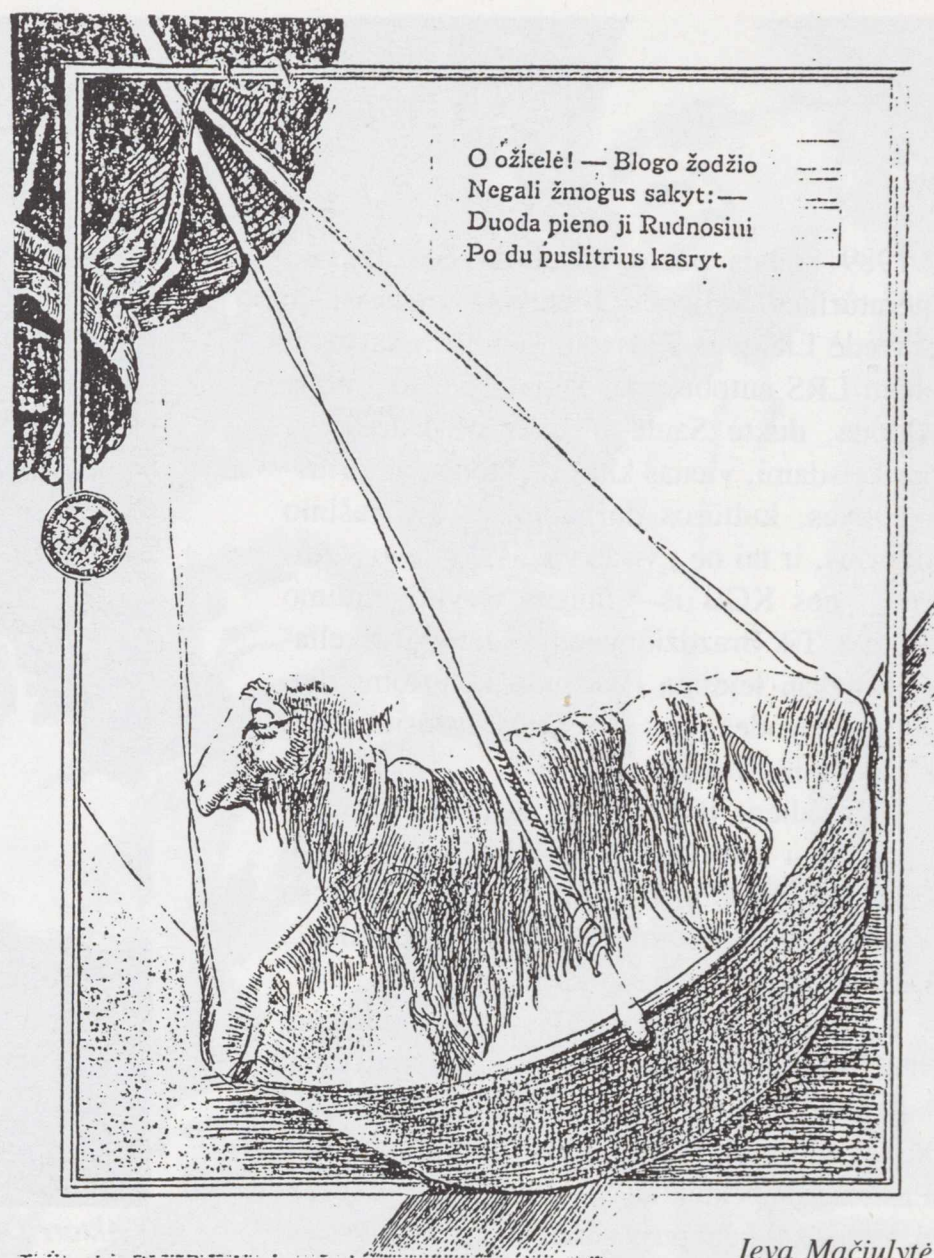
Dar kitaip prie teksto išraiškos prieina jau žinoma vyresnio amžiaus dailininkė V. Jelinekienė. Ji jau turėjusi kelias autorines parodas, kur darbai atlikti įvairia technika — akvarėlė, beržo tošis, šiaudai, džiovintos žolelės, odos skiautelės, karpiniai... Tai liaudies meninės kūryba.

1966 metais ji įstojo į vaikų dailės mokyklą — vakarinį skyrių, ir 1970 m. ji baigė, diplominiu darbu pasirinkusi linoleumo ražinio būdu iliustruoti "Meškiuką Rudnosiuką", su mokyklos sąlyga, kad darbas nebus viešai rodomas (keistas komunistinės-sovietinės nomenklatūros reikalavimas!).

Autoriui 1989 m. lankantis Lietuvoje, dailininkė padovanojo lino ražinių atspaudą — visą didžiulę irištą knygą.

Dailininkė, turėdama jau nemažą darbo patyrimą, savo piešinį traktuoja kaip meno kūrinį, neapeliuodama į vaiką, ir stilingu braižu, nedetalizuodama objektų, savaip rodo tai, kas vyksta toje ar kitoje temos scenoje. Jos balto-juodo linijų piešiniuose ir "personazai" ir fonas, ir aplinka-gamta eina savo takeliu, o tekstas — savo.

(R.)

Ieva Mačiulytė

L. Barisaitė

OLITA DAUTARTAITE

“Poezijos pavasario” skaitovė-laureatė

1989 metais poeto Bernardo Brazdžionio literatūrinės kelionės Lietuvoje planavo ir pravedė Lietuvos Rašytojų Sąjunga. Kartu su poetu LRS autobusiuku keliaudavo jo žmona Aldona, duktė Saulė ir dukraitė Dalytė ir, pasikeisdami, vienas kitas rašytojas, aktorius-skaitovas, kultūros darbuotojas. Šio rašinio autorius, ir tai ne į visas vietas, keliavo “zūkui”, nes KGB iš Vilniaus išvykti leidimo nedavė. Tik Brazdžioniams iš Lietuvos iškeliavus, gavau leidimą išvažiuoti keturioms dienoms, nurodęs, kas veš, kur sustosiu, koks automobilis ir numeris.

Vieną dieną iš Vilniaus, su įvairiais sustojimais, jau vėl vakarą, atkeliavome į Mažeikius, kur gastroliavo Šiaulių dramos teatras su Vidmantės Jasiukaitytės drama “Žemaitė”. Dramos autorė keliavo kartu.

Keliautojai buvo gerokai išvargę, tad nekonvencionaliam keturių valandų pastatymui nelabai buvo imlūs. Atrodė, kad veikalas būtų buvęs idomiau skaityti negu žiūrėti scenoje. Pasibaigus spektakliui, publika nepaleido Brazdžionio, kol bent pusvalandį jis nepaskaitė savo kūrybos. Į Šiaulius nakvynei atvykome gal 2

Aktorė Olita Dautartaitė ir poetas Bernardas Brazdžionis 1991. VI. 15 Dainų slėnyje Kaune, minint tremties 50-metį.

Actress Olita Dautartaitė and poet Bernardas Brazdžionis, June 15, 1991, during the 50-year commemoration of Soviet deportations at the Kaunas outdoor song amphitheater.

Photo by Algirdas Kairys

Pirmajame Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavime Vilniuje 1988 m. architektas Vytautas Žemkalnis-Landsbergis, Lietuvos prezidento Vytauto Landsbergio tėvas, su aktore Olita Dautartaitė. Vytautas Zemkalnis-Landsbergis, father of Lithuanian President Vytautas Landsbergis and architect of the first gathering of the Lithuanian reorganization group Sąjūdis in Vilnius, 1988, with actress Olita Dautartaitė.

Photo by A. Dilys

valandą ryto, o gal dar vėliau. Iš spektaklio labiausiai išiminė aktoriai, vaidinę pačią Žemaitę, Povilą Višinskį ir pamišėlę, scenoje prirakintą prie grandinės. Jos pavardė nebuvo žinoma, nes pastatymo programos nebuvo gavę. Šią aktorę, Olitą Dautartaitę, sutikome, vėl nuvykę Lietuvon 1991 m. pavasarį, kai poetas Brazdžionis su savo kūrybos vakarais lankė Lietuvos gimnazijas.

Su Olita Dautartaitė susitikome Kryžių kalne, o paskui Pasvalyje ji deklamavo Bernardo Brazdžionio eiles. Jos deklamavimas gerokai skirtingas nuo skaitovų, kurie talkino Brazdžioniui kitose vietose. “Olita Dautartaitė skaito kitaip. Nemoku pasakyti kaip, bet jos meninė interpretacija be galo lietuviška, paprasta, sodraus kolorito, būdingo tik mūsų žemei ir lietuviui dvasiai”, “Šiaulių naujienose” jos skaitymą aptaria Juozas Sabaliauskas.

Olita Dautartaitė šiais metais buvo paskelbta geriausia “Poezijos pavasario” poezijos interpretatore-laureate.

Pasinaudodamas surinkta medžiaga iš “Šiaulių naujienų” (Juozas Sabaliauskas), “Šiaulių krašto” (Nijolė Veržinskienė), ir “Krivulės” (Aldona Sabaliauskienė), noriu “Lietuvių dienų” skaitytojus supažindinti su šia didžiai talentinga scenos menininke.

O. Dautartaitė gimė 1943 Kaune. Augo be tėvų. Tėvas, jai dar negimus, atsirado užsienyje ir žuvo, motina mirė, nesulaukus jai pusantrų

metų. Užaugino ir išmokslino teta. Igimtas talentas nuvedė į sceną. Dvylika metų dirbo Kauno lėlių teatre. Dar ir dabar ji suruošia lėlių teatro spektaklius ir lėlėms ne tik „įkvepia“ gyvybę, bet pati parašo ir tekstus — ji ne tik aktorė, bet ir kūrėja. Šiais jos lėlių teatro spektakliais žavisi net ir tie, kurie nemoka lietuviškai.

Iš lėlių teatro nuėjo į Šiaulių dramos teatrą. Dalyvavo daugelyje pastatymų, sukūrė daug ryškių vaidmenų. Bet ir dramos teatras, kaip anksčiau lėlių, tarsi nesudarė pakankamai plačios erdvės save išreikšti. Susidomėjo poezija, ir labiausiai ją patraukė poeto Jono Strielkūno kūryba. Šalia darbo dramos teatre, tapo poezijos skaitove (deklamatore). Prieš dvylika metų paruošė programą rečitaliui „Ir visus mus Lietuva augino“. Vėliau į savo repertuarą įtraukė ir kitų poetų kūrybą:

„Poeziją skaitau tiems, kurie ją mėgsta. Mieliau, kai būrelis nedidelis, nors kartais savaip paveikia ir minia. Palangos poezijos vakaruose erdvės būdavo daug, bet aš vistiek skaitydavau vienam žmogui, kitą eilėraštį — kitam, trečią — gal skraidančiai bitei. O skaityti labai mėgstu“, sako Olita.

Kai baltomis ir kraujo putomis pakilo ATGIMIMO banga, Olita Dautartaitė visa siela pasinėrė joje. Dalyvavo pradinėse Sąjūdžio konferencijose ir suvažiavimuose, prisiėmė ir vykdė jai skirtas pareigas. Vienas įvykis itin pasiliko Lietuvos žmonių atmintyje. Pirmajame Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavime Vilniuje 1988 rusų poetas A. Voznesenskis rusiškai skaitė eilėraštį, skirtą poetui Justinui Marcinkevičiui, rusų vardu atsiprašinėdamas Lietuvos už padarytas skriaudas. Jam skaitant, Olita „tyliai prisiartino prie tribūnos ir draugiškai, švelniai perėmusi skaitymą, užbaigė jį lietuviškai. Gytis Padegimas tai pavadino Dievo režisūra“.

1989 paruošė programą „Išalkom tavo kasdieninės duonos“ savo 25-rių metų teatrinio darbo sukakčiai paminėti. Čia jau vyravo įvairių poetų eilėraščiai Lietuvos žmonių kančių, tremtinių ir rezistencijos motyvais.

Nuo dabar ji susiduria su kūryba poetų, gyvenusių užsienyje. Tampa Brazdžionio poezijos gerbėja ir taip atsiduria Pasvalyje, kai gražiame parke vyko išsišakojusio „Poezijos pavasario“ programa, skirta mokykliniam jaunimui ir visuomenei.

Skaitovė-laureatė Olita Daugirdaitė mėgsta ir pafilosofuoti: „Kas žino, kokia žmogaus paskirtis šioje žemėje. Gal tai filosofų užduotis — išsiaiškinti ir mums pasakyti. O gal paskirtis — gyventi? Duok, Dieve, pagal dešimt Dievo įsakymų“.

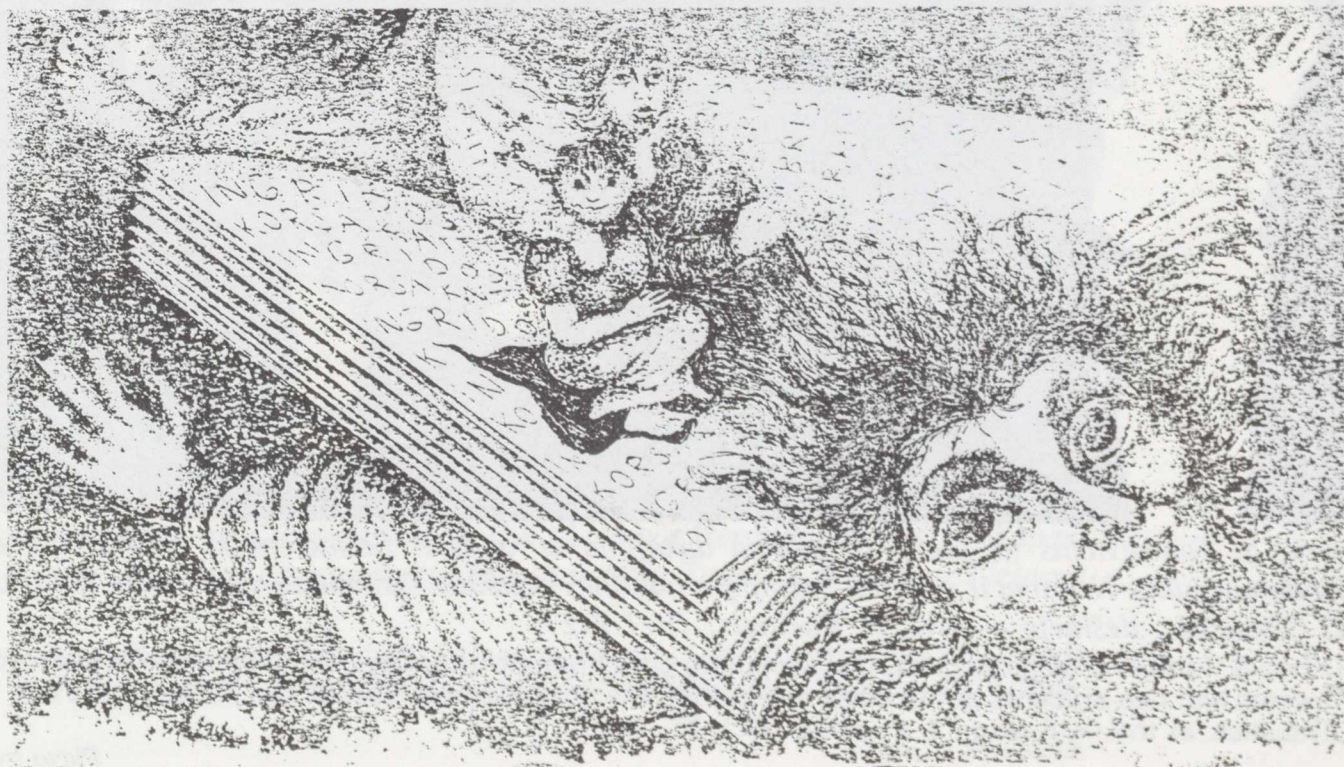
Juozas Kojelis

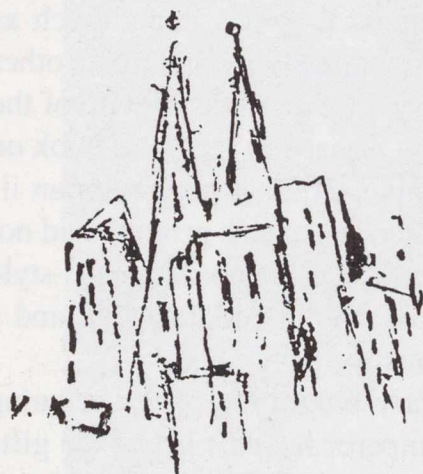
Aktorė Olita Dautartaitė su poetu Mykolu Karčiausku (kairėje) ir aktoriumi Laimonu Noreika „Poezijos pavasario“ šventėje.

Actress Olita Dautartaitė with poet Mykolas Karčiauskas (at left) and actor Laimonas Noreika at the Poetry's Spring Festival.

Photo by D. Barysaitė

MŪSŲ GYVENIMO

VLIKo 48-tasis ir baigiamasis seimas Čikagoje. Susipažinimo vakarė prie stalo sėdi iš k.: A. Kleizienė, Lietuvos konsulas V. Kleiza, N. Vagnorienė, Lietuvos Respublikos min. pirm. G. Vagnorius, Lietuvos Respublikos ambasadorius prie Jungtinių Tautų A. Simutis ir Lietuvos konsulas V. Čekanauskas. 1991 lapk. 1-3 d.d.

Get acquainted dinner at the 48th and final VLIK convention in Chicago, Nov. 1-3, 1991. From left: A. Kleizienė, Lithuanian consul V. Kleiza, N. Vagnorienė, Lithuanian Prime Minister G. Vagnorius, Lithuanian ambassador to the United Nations A. Simutis, and Lithuanian consul V. Čekanauskas.

Photo by B. Čikotas

VLIKo globojamos Lietuvos dailininkų parodos atidaryme Čikagoje kalbasi iš k.: Lietuvos konsulas Kanadai H. Lapas, Lietuvos Dailės instituto direktorius R. Budrys, Lietuvos ambasadorius prie Jungtinių Tautų A. Simutis ir Lietuvos konsulas V. Čekanauskas.

At the opening in Chicago of the VLIK sponsored art show of artists from Lithuania. From l.: Lithuanian consul for Canada H. Lapas, Lithuanian Art Institute director R. Budrys, Lithuanian ambassador to the United Nations A. Simutis, and Lithuanian consul V. Čekanauskas.

Photo by B. Čikotas

LIFE WITH VYTAUTAS THE GREAT

© by Albert Cizauskas

For a change of pace, let's leave behind the political complexities of Lithuania's tug-of-war with Gorbachev and journey on a by-way into the Lithuanian past, back to the 14th and 15th centuries.

We often hear of the makers of history, that breed of men whose lives made a difference, and without whom our own lives might have been other than they are today. One of these is Vytautas the Great.

There is a painting of Vytautas, his white horse prancing into the waters of the Black Sea, holding aloft his banner in a symbolic gesture to affirm his overlordship of those vast lands from the Baltic south to the Crimea. It's difficult for us to visualize that, although Lithuania's greatest hero spent much of his life on horseback, riding and fighting, he was also a man with needs and desires who lived and ruled successfully in a brutal and backward age.

A Lithuanian historian, Daugirdaite-Sruogiene, wrote a remarkably lively and detailed account of Lithuania in which she dealt with the royal court of Vytautas at Trakai. We tend to think of those days as very uncivilized, but there was also unimagined splendor, as she vividly portrays. More to the point, her characterization of Vytautas as a man and prince gives him flesh and blood and lifts him out of the dusty pages of history books where national heroes are usually embalmed.

Through her, we learn that one of his personality-revealing traits was moderation, in both attire and food, this at a time when outward show and sensual indulgence was common among princes. In fact, Vytautas is said to have abstained from meat on Fridays, but whether for religious or other reasons we're not told. However, in entertaining guests, he spared nothing to honor and make them welcome in lavish banquets for days or weeks. This tradition of hospitality he obviously passed on to his fellow countrymen, as those who have visited Lithuania can abundantly attest.

The custom was prevalent among rulers then to exchange extravagant gifts, not as today, with perhaps one or two valuable items but with whole categories of costly and rare objects which would help stock museums in our day. Even gourmet food was sent along to please royal palates. Fortunately, we have lists of some of the gifts which Vytautas received or gave, from which we can derive a goodly notion of life in Europe's royal courts and of the relative level of their societies.

Vytautas the Great, Grand Duke of Lithuania. Painting by Vyt. Jomantas.
Vytautas Didysis Lietuvos kunigaikštis. Vyt. Jomanto paveikslas.

Interestingly, Sruogiene mentions that Lithuania's greatest hero preferred gifts from the German Knights for their "superior taste." Yet these same Knights were Lithuania's mortal enemies for two centuries. In fact, the Italian opera, *I Lituani*, (which was performed by the Vilnius Opera Company recently in Chicago), celebrates this bloody struggle. Vytautas and his first cousin, Jogaila, broke the power of the Knights at the first battle of Tannenburg in 1410 (called "Zalgiris") which prevented Lithuania from becoming Germanized as had already happened to Lithuania's kinsmen in Prussia. Probably, the politics of those days were no less fluid than today, changing with the changing needs of the moment.

According to one gift list, the Knights sent Vytautas weapons, finely-bedecked horses, hunting dogs, falcons, rare fabrics, silk and woolen cloths, all manner of edible delicacies, as for example, dried cherries prepared by

master German chefs, dried food imported from other lands, sugar, spices (pepper, saffron, ginger and so forth), the highest quality herring, other marinated fish, casks of Rhine wine, expensive paintings, precious items (such as gold chains, rings, rare stones and many other jewels besides). Princess Anna, as wife of the Grand Duke, was pleased to receive a book on the life of the saints (it must have been an illuminated manuscript because printing had not yet been developed), a clavichord (a piano-style instrument popular in the middle ages), and a much-loved monkey.

A contemporary biography of the reigning Holy Roman Emperor has this list of the gifts which Vytautas sent to Emperor in 1396 (all items mentioned are twelve in number): falcons trained for warfare, peaceful falcons, hawks, javelins, long lances, hunting lances, dogs trained in falconry, knight's steeds equipped with golden saddles, fast horses, sable hats with two pearls apiece, woven clothes, large gloves made of marten fur with one pearl apiece, Lithuanian great coats made of silk, silk handkerchiefs, silver and gold hammers.

Similarly rich gifts of furs, table cloths, napkins and gloves were sent by the Princess Anna to the Emperor's wife.

What impresses today's reader is the quantity of gifts, almost too monotonous to enumerate, exchanged between rulers and their families, probably on occasion of a state visit, or simply to assure themselves of the other ruler's good will. The custom of exchanging gifts between rulers has persisted to the present, but American Presidents are not permitted to retain much simpler and fewer gifts, donating them to the government. In looking over Vytautas' gift list, one cannot help but be surprised that there was no mention of amber, but perhaps he did give Lithuania's Baltic "gold" on other occasions.

We are also told that Vytautas, in 1415, received his cousin and rival, Jogaila, with splendid ceremonies at Trakai. The Grand Duke of Lithuania showered the King of Poland with gifts more costly than usual, among which was a cradle enriched with silver work in anticipation of the birth of Jogaila's daughter.

Eat, Drink and be Merry

The scenes below are reminiscent of Charles Laughton's gluttonous feasting in barbaric splendor as Henry VIII in one of Hollywood's epics.

Vytautas the Great on the shores of the Black Sea. Painting by J. Mackevičius.
Vytautas Didysis prie Juodosios jūros. J. Mackevičiaus paveikslas.

Feasts were given and were usually rowdy and tumultuous affairs, the guests amused by dancers and musicians while consuming vast quantities of rich food washed down with overabundance of mead, beer and wine. The food consisted of domestic and wild animals and fowls, served with a great deal of fat and heavily spiced. Varieties of cakes, of the type we know as "tortes" were also served.

Vytautas normally entertained 60 to 100 guests at one time. His tables were covered with fine linen, and the plates were of gold and silver, but every guest would have to come equipped with his own knife (why?) Fingers took the place of forks which were still not known. Dogs under the tables licked off the guests' greasy fingers and gobbled up the excess fat. The great hall at Trakai was illuminated with burning pitch on poles or sticks, giving forth a flickering and smoky light hardly better than the dark.

The often-inebriated guests, while gorging themselves, were amused not only by musicians, singers and dancers, but also by jesters who were often dwarfs and otherwise handicapped persons including cripples. While this seems crude to us today, we need only recall the many times Jerry Lewis entertained TV audiences by mimicking cripples.

The Grand Duke Outwits His Jester

In addition to physical deformities, jesters were generally selected for intelligence and sharp wit with which to amuse their masters and the court. Frequently, they ridiculed the personal traits of these masters or pointed out some unwelcome truth. What saved them most of the time was the deliberate ambiguity of their utterances couched in a comic vein to provoke therapeutic laughter. Shakespeare's plays are full of such witty buffoons who scoffed and counseled even as they amused.

At times, a fellow prince would lend a gifted jester to a princely rival to buy his good will or even to spy on him. One such was sent to Vytautas by the German Knights.

The German jester had a crooked mouth deformed from birth but a wit honed by years of practice at this intellectual but dangerous game. Unfortunately, the jester became a favorite of the Grand Duke and successfully spied on him for the benefit of the Knights. In one of his reports, he sent the following version of a verbal duel with Vytautas.

Once, the Grand Duke, angered by the clown's impudent nonsense, boxed his ears soundly. Instead of becoming downcast or begging forgiveness, the clever jester began to shout with joy that Vytautas, by his punitive

Coins of Vytautas the Great.
Pinigai Vytauto Didžiojo valdymo laiku.

action, had elevated him to the lofty order of knighthood. (Knighthood was conferred upon an aspirant by a light blow of a sword.) Vytautas, thinking that enough was enough, threatened the jester with severe punishment and even to straighten his crooked mouth if he persisted in his disobedience.

"But I no longer have my jester's clothes. I threw them away," the jester cried out. Finally, sensing the absurdity of the situation, Vytautas allowed the irrepressible jester to pretend to knighthood in the mornings but to revert to his jester's role for the remainder of the day. Here we see that Vytautas was able to

The Battle of Tannenberg. Painting by Mateika.
Žalgirio mūšis. Mateikos paveikslas.

The Battle of Tannenberg. From the chronicle of M. Bielskis (1564).
Žalgirio kautynės M. Bielskio kronikoje (1564).

The Seal of Vytautas the Great.
Vytauto Didžiojo antspaudas.

distinguish the important from the unimportant. Instead of the jester's making him seem foolish and impotent, he turned the tables on the jester

and instead exposed him to scorn. Such sensible compromise was a hallmark of Vytautas' political style.

Travellers

An English Ambassador, travelling through the Grand Duchy in the early years of the 15th century, wrote back to London that Vytautas provided the English diplomat with letters in Latin, Russian and the Tartar languages to ensure his safety when in Tartar-infested lands. Such letters clearly demonstrated the Grand Duke's power over these wild and brutal nomads. (Lithuania at that time had no written language. The Ambassador, therefore, may have meant Ruthenian rather than Russian since Ruthenian was the written language of the Lithuanian court.) The English envoy observed that "Vytautas, prince of Lithuania, kept strict order and peace in his extensive domains, and that no foreigner passing through, or stop-

ping therein, needed to pay for anything" or to be concerned about his safety, being allowed to go wherever he wished in the Duchy. Interestingly, the Englishman also noted that the weather in Lithuania that year (1414) was extremely cold, the snow lying on the ground for 28 weeks so that many perished.

There were other visitors, less benign than the English Ambassador. Among these were thieves and agents sent by neighboring nobles to stir up trouble. If they were denied entry, they would manage to sneak in by other means, even somehow down chimneys. They would steal, try to subvert the servants, since ribald ditties to mock the master, and use every means to make life trying for him.

There were also honest travellers who, if they suffered on long journeys, found entry difficult because of the misbehavior of the unwelcome visitors. Those with wounds would have to expose festering sores to gain lodging for the night and perhaps even some herbal treatment if they were lucky. (Medical care was primitive. Princes are said to have exchanged doctors and on one occasion, a highly regarded German doctor cured the Grand Duke's wife of a serious ailment.)

A more welcome traveller was the troubador, the singing lyric poet. Troubadors were admitted gladly, and in return for pleasant hospitality, they would chant folk ballads of chivalrous love and heroic deeds performed by knights, and even bring news of other lands to lords and princes in an age which had no NY Times or Peter Jennings. Vytautas was most liberal with these wandering minstrels.

Peasants

As to peasant life, we have little information. We do know their lives were bleak, brutal and short. But in Lithuania at least, due to the land's fertility and an agricultural tradition, people never suffered from famine. In the days of the Grand Duke Vytautas, grain was even distributed in time of need. Such action suggests an efficiently administered state.

Our historian tells us that peasant households were mostly self-sufficient. People wore simple clothes and ate sparingly, mostly from clay pots. Homes were made of wood covered over with thatch (the "bakužė samanota" of song and legend which persisted to this day). Men wore short beards and hair so as not to interfere with their work, in contrast to the upper classes whose men wore long hair down over their shoulders. Within the household lived the entire family together with dogs, fowl and other domestic animals. The women were noted for their skills in many occupations, especially weaving, and were said to be modest, thrifty, good hostesses, quiet-natured, and not given to gossip.

Just as they are today, which is a good note on which to end our journey into Lithuania's past.

(1991)

A PROGRAM TO BOOST U.S. EXPORTS WHILE SHARING FREE-MARKET SKILLS WITH BALTICS

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, DC

November 19, 1991

Dear Colleague:

Conducting business in the 1990 means exporting, in many cases to foreign markets that didn't even exist a few years ago.

But where do small and medium-sized U.S. businesses turn when they want to look for business opportunities in places like the Baltic States, Latin America or teeming markets of the Pacific Rim?

Where can they get help running the gauntlet of unfamiliar languages, bureaucratic procedures, and confusing rules? Who helps business persons from Atlanta set up meetings in Vilnius or Jakarta? Most likely, they'll end up fending for themselves.

The time has come for us to start giving U.S. businesses the early, first-stage assistance they may need to examine and pursue their foreign trade opportunities. We have a proposal to help "jump start" U.S. export trade.

We are proposing a pilot program under which the U.S. and Foreign Commercial Service will establish United States Commercial Centers in four countries — one each in the Baltic States, Asia, a former Soviet Republic and Latin America. These Centers will greatly increase the United States export promotion resources and activity in these countries and give U.S. businesses the starting blocks and home-team backing they need to get in the export trade race. Once they are started, it'll be up to them to make it.

Located in key commercial cities, the Centers will provide visiting U.S. business representatives with language and clerical services as well as temporary office and meeting space during the exploratory stages. Center personnel will be able to provide up-to-date information about the host country's industries, economy, markets, business practices and commercial code. They will get U.S. business representatives started with reliable information and sound support, reducing the cost of answering the question, "Can I become a competitive player in foreign trade?"

The commercial Centers also help bring American know-how and free-market skills to the Baltics and former Soviet Republics at a time when they are desperately needed. In addition to helping our own businesses establish a foothold in these markets, our legislation provides technical assistance to the business enterprises and governments of these host countries through the U.S. Commercial Centers. It also establishes an exchange program so citizens of countries with little free-market experience can learn capitalism while working at American businesses.

The U.S. Commercial Center approach is a simple, common-sense approach. It introduces some new and badly needed services and gives the Department of Commerce additional resources to do the job it was assigned in the Omnibus Trade and Competitiveness Act of

WASHINGTON AND WINDERMERE EXTEND WINDERMERE CUP INVITATIONS

Seattle. College-age crews from Lithuania and national team rowers representing the United States and Canada are possible competitors with Washington's men's and women's varsity eight rowing teams in the sixth annual Windermere Cup, Saturday, May 2, 1992.

Men's and women's rowing teams from Lithuania have been invited to compete in the 1992 Windermere Cup, said Bob Ernst, Husky men's crew coach and program coordinator.

"We thought it would be an interesting match-up for the Windermere Cup," said Ernst. "Our goal is to bring the best, most interesting teams to Seattle for Opening Day."

The Windermere Cup races are held in conjunction with the annual Opening Day Regatta on Lake Washington's Montlake Cut, held as part of the Seattle Yacht Club's celebration of the opening of yachting season.

The race between the United States' and Canada's Olympic teams would likely be presented as a special event during the May 2 races, in addition to the featured Windermere Cup races, Ernst explained.

The UW men's varsity team was the Windermere Cup victor last year, outdistancing teams from Czechoslovakia, Cornell University and the University of California. It was the first time the Husky men won the title in the five-year history of the prestigious Windermere Cup.

The Husky women's varsity eight placed third behind the first-place finisher Czechoslovakia and second place Cornell. California finished fourth.

Other teams which have competed for the Windermere Cup in recent years are the Soviet Union, Australia, New Zealand, Italy, Great Britain and the People's Republic of China.

*University of Washington
Department of Intercollegiate Athletics
Media Relations
November 8, 1991*

1988. In fact, the Commerce Department started a similar program in Eastern Europe earlier this year.

We propose the \$23 million be authorized for the establishment and operation of four pilot Centers.

Given the growing impact foreign competition has on our economy and standard of living, we need to take the lead and help more U.S. businesses get into the export game. Please join with us in this effort to try a more aggressive approach to export promotion.

*Members of Congress
Sander M. Levin
Richard Durbin
Cardiss Collins
Raymond J. McGrath
Amo Houghton
Howard Wolpe*

(Ed. Call or write your representatives urging them to cosponsor this bill /HR 3981/.)

LEGAL AND ECONOMIC AID FOR LITHUANIA

Mr. Arvydas Lescinskas, Member of the Lithuanian Parliament and a member of the Lithuanian Economics Committee, has been visiting New Jersey since Nov. 1, at the invitation of his relatives the Kungys family. Through the efforts of Dr. Jack and Loretta Stukas, Mr. Lescinskas used his visit to make some important contacts for helping Lithuania in its economic and legal work.

Mr. Lescinskas and the Stukas met with Mr. Phillip Ferzan, New Jersey's Commissioner for International Trade for a most productive session. Mr. Ferzan outlined the various ways New Jersey organizations and businesses can help Lithuania. Mr. Ferzan followed up by contacting representatives of various institutions with requests for meetings and/or idea exchange for legal and economic aid. The meeting ended with a promise from Mr. Ferzan for continued assistance in seeking for Lithuania medical humanitarian aid, medical and other business ventures, legal assistance, exchange programs, scholarships, etc.

One of the more important contacts made was with the American Bar Association's CEELI Project — the Central and East European Law Initiative. In a teleconference, between CEELI's Executive Director Mark Ellis and Lithuanian American Attorney Ernest Raskauskas in Washington, and Arvydas Lescinskas and Jack & Loretta Stukas in Watchung, plans were discussed for a possible visit of CEELI representatives to Lithuania in early January to aid in drafting the Lithuanian constitution. Also in this conference, ideas were exchanged about setting up technical assistance workshops in Lithuania, sending experts from the US to spend a few months in Lithuania working with local lawyers, establishment of Sister Law Schools between the US and Lithuania, student exchange, and law intern programs. All these projects would be funded by the CEELI project of the ABA at the invitation of the Lithuanian government.

Other contacts were made with representatives of the Overseas Private Investment Corporation (OPIC), who have already signed trade agreements with the Baltics and now have agreed to include Lithuanian firms in their data base of foreign businesses; the Seton Hall Law School, who may be interested in workshops, student exchange, and the Sister Law School program with Lithuania; and several NJ-based pharmaceutical firms.

*Prepared by
Loretta I. Stukas
234 Sunlit Drive
Watchung, NJ 07060*

NIJOLĖ....

(tęsinys iš 7-to psl.)

Servants of Mary Immaculate, Cleveland. Red.)

Paskui atvyko į Vilnių ir rado čia Carito skyriui be vadovaujančią Nijolę Sadūnaite. Kuris žurnalistas ar kino dokumentininkas nenorės daugiau pabendrauti su šia pasaulyje žinoma moterimi, kitiems apie ją papasakoti, juo labiau, jei tai neprieštarauja pagrindiniam viešnagės tikslui.

Svečiai karu su Nijole Sadūnaite nuvyko į kapines prie Nepriklausomybės aukų kapų, prie užgrobtos televizijos bokšto, kur besikalbant ir pripuolė ten budėję kareiviai.

— Amerikiečiai, — pasakoja Nijolė Sadūnaite, — paklausė, ar manęs po keliasdešimt metų kovos nenuteikia pesimistiškai tas, kad užgrobtą televiziją, kad imamasi smurto prieš Lietuvą. Atsakiau, kad jog esu nusiteikusi kaip tik optimistiškai, nes smurtas — silpnųjų ir nugalėtųjų ginklas. Po tų žodžių kareiviai ir puolė nuo kalno žemyn...

Gal filmuojantys vyrai nepatiko, o gal kai kas iš KGB dar ir šiandieną iš tolo jaučia artėjant 'pavojingą' Sadūnaite... Kareiviai atrodė grėsmingai, teko greit 'trauktis' automobilio link. Kai pribėgusieji suriko 'Otdaite kameru' amerikiečiai jau lipo automobiline, o automatai atsirėmė į Nijolės Sadūnaite's krūtinę. Ši, kaip ir anksčiau nesutriko...

Tuo incidentas, išgąsdinęs ir nustebinęs žurnalistus, baigėsi. Martinas pasakojo, kad jiems tai tiesiog nesuprantama, be to, grupė nesisiruošė filmuoti tų kareivių ar kitų prievartos akcijų Lietuvoje.

UŽ KIEK...

(tęsinys iš 3 psl.)

Ar bereikia didesnės arogancijos tuos "kitus", kurie dabar vadovauja respublikai, kurie jai padeda bristi iš sovietinės santvarkos griuvėsių ir pūvėsių, vadinti Lietuvos ignoruotojais?!

Tiek to. "Kreivą tik mirtis ištiesins", yra pasakiusi mūsų liaudis. Bet kas kreiva ir kur kreiva toj veikloj ir tuose išvedžiojimuose tiesiai ir nevyniodami į vatą pasakė varpininkų filisterių žurnalas "Varpas" (Chicagoje, nr. 26). Straipsnyje "Suartėjimai" rašoma, kad baigėsi (ir kaip baigėsi) nesutarimai išėivijoje dėl vadinamosios "Veidu į Lietuvą" linijos, taip propagutosios išėivijos jaunųjų liberalų, taip išskėstomis rankomis priimtos Lietuvos "tarybininkų", kadangi visas "idealaus" ir vienintelio būdo "bendrauti" su pavergtais lietuviais vanduo buvo pilamas ant sovietinio

— Laisvame pasaulyje tai tiesiog neįmanoma ir nesuprantama, — pridūrė Martinas...

Bet tegul laisvasis pasaulis dar ir dar mato, kas darosi čia, panorusioje atimtą laisvę susigrąžinti Lietuvoje. Viena yra pavartyti užsienyje įvairiomis kalbomis prieinamus Nijolės Sadūnaite's memuarus, kita — pačiam pamatyti šią mielą ir linksmą moterį, stovinčią prieš automato vamzdį, ramiai kalbančią su užpuolikais ir dar juokaujančią, kad filmavimo kamera brangus daiktas, ją verta užstoti krūtinė...".

malūno rato. Varpininkų filisterių (turbūt dar neatsisakiusių liberalizmo idėjų) organe visas tas išėivijos jaunųjų liberalų akademikų burbulas trumpai taip apibūdinama: "Jos (tos idėjos) propaguotojai galėjo įsitikinti, kad tai buvo ryšiai tik su tais, kuriems KGB leido bendrauti, bet ne su tauta..." ("G. k." Nr. 43).

Ar bereikia aiškiau?

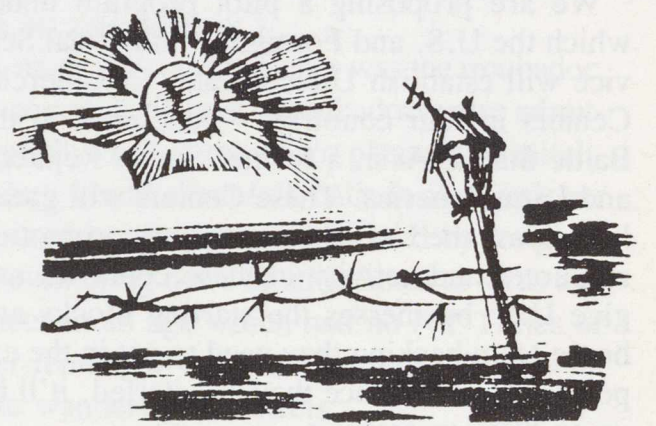
Ar bendradarbiavimas su KGB, dvasios išdavimas, kad ir ne visuomet (ir gal ne visų) sąmoningas, gali virsti gydomąja kultūros parama tautai?

"Ar tu su tais, kur praeitį prakeikę,
Namus prakeikia ir kapus tėvų,
Klaikiam sapne atbudę gieda giesmę klaikią
Stabam naujų dienų dievų?"

"Paskutinę repliką" atiduodame pradžioje minėtai poeti:

"Už kiek ir kam tu pardavei tėvyną Lietuvą
Tai paskutinę repliką susinaikinimo
tragedijos".

* * * * *

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti **STEREO — VIDEO — RADIO — FOTO APARATUS**, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

EVROPA ELECTRONICS

□ Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, **muity apmokant čia.**

□ Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms

□ Tikrai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio—Dievo Motinos par.
knygynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.—Šv. Antano parapijos
spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par.
Spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE
A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039
K. Pocius
6-8 Eastray St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE
V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5
S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7
J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

LOS ANGELES, CA
KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIO
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilys - koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles,
CA 90039. Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD
"RADIO VALANDĖLĖ LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo
10:30 iki 11:00

WBMD — 750 Kilocycles
Programos vedėjas:
J. Kęstutis Laskauskas,
1312 Birch Ave.,
Baltimore, MD 21227. Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00 — 10:00 val. ryto
iš WCAV — FM 98

Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL
Lithuanian-American Radio
— Amerikos Lietuvių Radijo —
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI
Kasdien
nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja
Kazė Brazdžionytė
511 So. Nolton Ave.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO
LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima sekmadieniais
6:00-7:00 val. vakaro
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas — Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd.,
Cleveland, Ohio 44121
Tel.: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.
Lietuviškas Balsas
Lithuanian Voice
WCAR — 1090 Banga LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Tel.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ
RADIO VALANDĖLĖ
WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais
nuo 3:00 iki 4:00 val. vakaro
Programos vedėjas:
ALGIS ZAPARACKAS
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas,
Algis Lapšys, Edv. Skiotys
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.
TĖVYNĖS GARSAI
WRYM — 840 AM
Sekmadieniais 10:30 — 11:30 v. r.
Programos vedėjas
A. Dragūnevičius
127 Wellington Dr.,
Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas
Longinas Kapeckas
Leonas Lėtas-Adamkevičius
įžd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK
LITHUANIAN BROADCASTING SPA
LEISKIT Į TĖVYNĘ
Girdima sekmadienio rytais 9:30 v.
iš KIXT — 1420 AM banga
Vedėja: Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive, Hot Springs,
AR 71913. Tel.: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA
The First Lithuanian Radio Program
in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT — 730 kc.
Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p.m.

Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd.,
Pittsburgh, PA 15243

ROMA, ITALIJA
ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20:50
iki 21:10 v.v. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas — Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMETANA 162

NEW JERSEY — NEW YORK
"LIETUVOS ATSIMINIMAI"
radijo val. girdima sekmadieniais
2 — 3 val. p.p.
iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM banga
MUSIC OF LITHUANIA programos,
vedamos anglų kalba
iš tos pačios stoties, girdimos
sekmadieniais 1 — 2 v.p.p.
Dr. J. J. Stukas — direktorius
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (908) 753-5636

LAISVĖS ŽIBURYS
Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties
105.9 FM banga
Vedėjas — Romas Kezys
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Tel.: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK
DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 v. ryto
stotis WZZI — FM 91.5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Al Gečas, pirm.,
R. Kiršteinis, vice-pirm.,
J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, įžd.,
L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St.,
Rochester, NY 14621

WATERBURY, CONN.
LIETUVOS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 7:15 — 8:00 val. ryto
WNTY — AM 99
Southington, CT

Vedėjas — Antanas Paliulis
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708,
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA
LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiądienį 11:30 v. ryto
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas —
L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P. Q.
Canada, Tel.: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA
TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 v. p.p.
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM
Programos vedėja
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont.
M4C 5K2, Canada
Tel.: (416) 690-3416

VATIKANAS, ITALIJA
Programa transliuojama
8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 — 11:00
Lietuvos laiku ir kiekvieną vakarą
20:15 — 20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas —
Kun. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituania,
Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA
4627 So. Hermitage, Chicago, IL. 60629 Tel.: (312) LA3—1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737—6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**
savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės išdui — laisvajai Lietuvai
padėti atsistatyti, 6-mis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:
Non-profit. Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

